

Elisa Leppäkangas

**Asiakkaiden ja yhteistyötahojen kokemuksia etsivästä
nuorisotyöstä Kuusiokunnissa**

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Elisa Leppäkangas

Työn nimi: Asiakkaiden ja yhteistyötahojen kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä Kuusiokunnissa

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi

Vuosi: 2013

Sivumäärä: 77

Liitteiden lukumäärä: 4

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Kuusiokuntien etsivän nuorisotyön kanssa. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, miten asiakkaat kokevat etsivän nuorisotyön palvelun Kuusiokuntien alueella ja kuinka moniammatillinen yhteistyö sujuu etsivän nuorisotyön ja muiden toimijoiden välillä. Tavoitteena on myös saada kehitysehdotuksia asiakkailta ja yhteistyötahoilta koskien etsivää nuorisotyötä ja yhteistyötä heidän kanssaan.

Tutkimukseni lähestymistapa on laadullinen eli kvalitatiivinen. Aineistonkeruumenetelmänä on teemahaastattelu ja aineiston analyysimenetelmänä on sisällönanalyysi. Haastatteluun osallistui neljä etsivän nuorisotyön asiakasta ja viisi yhteistyötahon edustajaa. Teoriaosuudessa käsitellään etsivää nuorisotyötä, syrjäytymistä, moniammatillista yhteistyötä sekä asiakas- ja toimijalähtöistä kehittämistä.

Tutkimustulosten mukaan asiakkaat ovat kokeneet etsivän nuorisotyön positiivisesti. Työskentely etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa on asiakkaiden mukaan helppoa ja rentoa. Asiakkaat luottavat työntekijöihin ja kokevat, että heidän oma äänensä tulee kuuluviin. He kokevat saaneensa apua ja tukea etsivältä nuorisotyöltä muun muassa koulu- ja työasioissa. Asiakkaat kokevat etsivän nuorisotyön tarpeellisenä palveluna ja suosittelevat sitä muillekin nuorille.

Myös yhteistyötahoilla on positiivinen kokemus etsivästä nuorisotyöstä. He kokevat etsivän nuorisotyön tärkeäksi toimijaksi ja yhteistyökumppaniksi palveluverkostossa. Yhteistyö koetaan helpoksi ja toimivaksi ja siihen on muotoutunut tietynlainen malli, jolla edetään. Yhteistyö sisältää monipuolista toimintaa, niin asiakkaiden asioiden hoitoa kuin toiminnan suunnittelua ja kehittämistäkin.

Etsivän nuorisotyön kehittämiseen asiakkaat ja yhteistyötahot toivat esille monipuolisesti asioita. Asiakkaat toivovat enemmän mainostusta etsivästä nuorisotyöstä nuorille, nopeaa yhteydenottoa nuoriin sekä tutustumista asiakkaisiin kunnolla. Yhteistyötahojen kehitysehdotuksia ovat muun muassa pysyvät työntekijät, resurssien tarpeen seuraaminen ja lisääminen sekä panostaminen moniammatilliseen yhteistyöhön.

Avainsanat: etsivä nuorisotyö, asiakaskokemus, moniammatillinen yhteistyö, syrjäytyminen, kehittäminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Bachelor degree of Social Work

Specialisation: Bachelor of Social Work

Author/s: Elisa Leppäkangas

Title of thesis: Experiences of Customers and Collaborative Partners about Outreach Youth Social Work in Kuusiokunnat

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi

Year: 2013 Number of pages: 77 Number of appendices: 4

This thesis was made in cooperation with the outreach youth social work in Kuusiokunnat. The aim of this thesis is to clarify how the customers experience the outreach youth social work in Kuusiokunnat and how the cooperation functions between the outreach youth social work and collaborative partners. The purpose is also to get development suggestions from the customers and collaborative partners.

This is a qualitative and data was collected through theme interviews and was analyzed by content analysis. Four customers and five collaborative partners participated in the interviews. The theoretical context consists of outreach youth social work, marginalization, multiprofessional cooperation and developing of social services.

The research shows that the customers' experiences of the outreach youth social work was positive. They experience that the collaboration is easy and casual. Customers trust the employees and feel like their own opinion is taken into account. They feel that they get help and support in many things, including school and work issues. Customers view that the outreach youth social work is a necessary service and they recommend it to other youngsters.

Collaborative partners' experiences are also positive. They feel that outreach youth social work is an important part of the service system. Partners experience the cooperation between outreach youth social work as easy and practical. The cooperation includes versatile operation.

The development suggestions were versatile. Customers wish that the outreach youth social work should be advertised to the youth, and the employees should contact the customers fast and get to know them properly. Collaborative partners wish for permanent employees. They also think that it's important to monitor and increase the resources when necessary and invest in multiprofessional cooperation.

Keywords: outreach youth social work, customer experience, multiprofessional cooperation, marginalization, development of social services

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA.....	8
2.1 Tutkimuksen ajankohtaisuus.....	8
2.2 Aikaisemmat tutkimukset.....	9
2.2.1 Tähtitorni: Näkökulmia etsivään nuorisotyöhön ja monialaiseen yhteistyöhön Kaarinassa.....	9
2.2.2 Etsivä nuorisotyö Seinäjoella yhteistyötahojen näkökulmasta.....	10
2.2.3 Etsivä nuorisotyö Torniossa asiakkaan kokemana.....	11
2.2.4 Keskeiset löydökset tutkimuksista.....	12
3 SYRJÄYTYMINEN.....	13
3.1 Syrjäytymisen käsite.....	13
3.2 Syrjäytyminen Suomessa.....	16
3.3 Syrjäytymis-käsitteen ongelmallisuus.....	17
4 ETSIVÄ NUORISOTYÖ.....	19
4.1 Etsivän nuorisotyön kuvaus.....	19
4.2 Etsivän työn historiaa.....	21
4.3 Etsivän työn periaatteet.....	22
4.4 Etsivän työn tavoitteet.....	22
4.5 Etsivä nuorisotyö Kuusiokunnissa.....	24
5 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ.....	27
5.1 Mitä on moniammatillinen yhteistyö?.....	27
5.2 Moniammatillisen työn vaatimuksia.....	29
5.3 Moniammatillinen yhteistyö nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä työssä ..	29
6 SOSIAALIALAN PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN.....	31
6.1 Nykysuuntauksena asiakkaiden osallistaminen.....	31
6.2 Käyttäjä- ja toimijälähtöinen kehittäminen.....	32

7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	34
7.1	Tutkimuskysymykset	34
7.2	Tutkimuksen kohderyhmän valinta.....	35
7.3	Aineistonkeruu ja tutkimusmenetelmä.....	36
7.4	Aineiston analysointi	38
7.5	Tutkimuksen eettisyys.....	39
7.6	Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys.....	41
8	Tutkimustulokset	43
8.1	Asiakkaiden kokemukset etsivästä nuorisotyöstä	43
8.2	Yhteistyötahojen kokemukset etsivästä nuorisotyöstä	48
8.3	Asiakkaiden ja yhteistyötahojen kehitysehdotukset.....	55
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	59
10	POHDINTA	66
	LÄHTEET	71
	LIITTEET	77

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni koskee varsin ajankohtaista aihetta; nuorten syrjäytymistä ja sen ehkäisyä. Vuonna 2010 syrjäytyneitä 15 - 29 -vuotiaita nuoria oli noin 51 300, joka on noin 5% kaikista tämänikäisistä nuorista (Myrskylä 2012, 1). Siitä, paljonko syrjäytyneet nuoret maksavat yhteiskunnalle, löytyy monia lukuja. Luvut ovat arvioita ja perustuvat oletuksiin, mutta ne liikkuvat reilussa miljoonassa eurossa yhtä syrjäytynyttä nuorta kohden (Puttonen 2012). Kyse on siis koko yhteiskuntaan vaikuttavasta vakavasta ilmiöstä.

Mitä syrjäytyminen sitten on? Sille ei löydy yksiselitteistä määritelmää, mutta se voidaan kuvata sivuun joutumisena sosiaalisista suhteista, työstä, kulutukseen ja yhteisölliseen toimintaan osallistumisesta sekä vaikuttamisesta ja vallan käytöstä (Granfelt 1998, 80–83, Laineen, Hyvärin & Vuokila-Oikkosen 2010, 11 mukaan). Syrjäytynyt siis tippuu niiden toimintojen ulkopuolelle, joita yhteiskunta pitää sen jäsenilleen tärkeinä (Myrskylä 2011, 24).

Nuorten syrjäytyminen on valtakunnallisesti puhuttu aihe. Suomen tasavallan presidentti Sauli Niinistö otti esille virkaanastujaispuheessaan ristiriidan; Suomi ikäännytty ja tarvitsee yhä enemmän nuoria tekijöitä. Silti yli 30 000 nuorta on yhteiskunnan ulkopuolella. Sauli Niinistö painotti puheessaan, että syrjäytymisen ehkäisy ja nuorten auttaminen ovat jokaisen kansalaisen vastuulla. Hän myös ilmoitti kokoavansa asiantuntijoiden ryhmän, jonka tehtävänä on selvittää, miten yhdistää parhaiten nuorten oma vastuuntunto, vanhempien vastuu ja ulkopuolinen apu. (Tasavallan presidentti 1.3.2012.) Kyseinen työryhmä on pohtinut hyviä tapoja, joilla jokainen voisi arjessaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Tapojen avainsanoina toimivat kanssakulkeminen, vastuu ja arjen pienet teot. (Tasavallan presidentti kokoaa 12.6.2012.) Sauli Niinistö on myös useissa muissa puheissaan tuonut esille syrjäytymisen ehkäisyn ja työskentelyn nuorten hyvinvoinnin puolesta.

Etsivä nuorisotyö on yksi tärkeä tekijä, joka toimii nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on auttaa syrjäytymisuhan alla olevia alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat työmarkkinoiden tai koulutuksen ulkopuolella ja tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarjolla olevat palvelut ja kiinnittyäkseen niihin. Työn

tavoitteena on tukea nuorten arjenhallintataitoja ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön. (Avustukset etsivään nuorisotyöhön, [Viitattu 25.4.2013].)

Nuoret ja syrjäytyminen ovat kiinnostaneet minua aiheena jo kauan ja sen takia tuntui luontevalta valita se myös opinnäytetyöni aiheeksi. Teen opinnäytetyöni yhteistyössä Kuusiokuntien etsivän nuorisotyön kanssa. Heiltä sain idean toteuttaa tutkimuksen, jonka tarkoituksena on selvittää yhteistyötahojen kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä. Lisäsin tutkimukseen vielä asiakkaiden näkökulman, koska halusin saada myös heidän äänensä kuuluviin. Täten saan tietoa myös siitä, miten etsivä nuorisotyö on onnistunut työssään nuorten syrjäytymisen ehkäisijänä. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, miten asiakkaat kokevat etsivän nuorisotyön palvelun Kuusiokuntien alueella ja kuinka moniammatillinen yhteistyö sujuu etsivän nuorisotyön ja muiden toimijoiden välillä. Tavoitteena on myös saada kehitysehdotuksia asiakkailta ja yhteistyötahoilta koskien etsivää nuorisotyötä ja yhteistyötä heidän kanssaan.

Seuraavaksi valotan tutkimukseni taustaa sekä aikaisempia tutkimustuloksia. Teoriaosuudessa avaan syrjäytymisen käsitettä sekä etsivää nuorisotyötä, tuon esille mitä moniammatillisuus pitää sisällään sekä kuinka sosiaalialan palveluita kehitetään nykypäivänä. Sen jälkeen kerron tutkimukseni toteutuksesta ja sen kulusta. Esittelen tässä kohtaa myös tarkemmat tutkimuskysymykseni. Lopussa esittelen tutkimukseni tulokset sekä tekemäni johtopäätökset niistä. Työn lopuksi olevassa pohdinnassa käyn läpi tutkimusta sekä siihen vaikuttavia asioita. Lisäksi tuon esille, mitä hyötyä tästä tutkimuksesta on ja ehdotan mahdollisia jatkotutkimuksia.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

2.1 Tutkimuksen ajankohtaisuus

Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan on kirjattu tavoitteiksi nuorten osallisuuden ja itseenäistymisen tukeminen, syrjäytymisen torjuminen, etsivän nuorisotyön edistäminen ja työpajatoiminnan kehittäminen. (Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma 2011, 37.) Lisäksi siellä on erikseen mainittu tavoitteeksi, että etsivän nuorisotyön toiminta laajennetaan koko maahan (mts. 46). Hallitusohjelmaan kuuluu myös valtakunnallinen Kaste II –hanke, jonka yhtenä painopisteenä on syrjäytymisen ehkäisy (mts. 60).

Ajankohtaisena asiana on myös nuorisotakuu, joka tuli voimaan 1.1.2013. Nuorisotakuun tarkoituksena on tarjota alle 25 –vuotiaille sekä alle 30 –vuotiaille vasta valmistuneille koulutus-, työkokeilu-, tai työpaikka kolmen kuukauden sisällä työttömäksi ilmoittautumisesta. Nuorisotakuu lupaa myös jokaiselle juuri peruskoulunsa päättäneelle koulutuspaikan. Nuorisotakuu on myös kirjattu Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan ja on yksi hallituksen kärkihankkeista. (Mikä nuorisotakuu? [Viitattu 31.3.2013].) Etsivä nuorisotyö on yksi merkittävistä toimijoista myös nuorisotakuun toteuttamisessa.

Panostaminen nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja osallisuuden lisäämiseen on siis yksi tämän hetken polttava aihe. Presidentti Sauli Niinistön puheissa ja nykyisen hallitusohjelman tavoitteissa tulee selkeästi esiin kentällä tehtävä työ ja arjen pienet teot nuorten hyväksi. Juuri tätä työtä tekee etsivä nuorisotyö muiden tahojen ohella. On siis ehdottoman tärkeää, että etsivään nuorisotyöhön ja sen toimintatapoihin ja vaikuttavuuteen kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Suomessa etsivästä nuorisotyöstä ei ole vielä kovin paljon tutkimuksia tai kirjallisuutta. Etsivä nuorisotyö on sen takia tärkeä tutkimuskohde ja toiminnan kehittämiseen tarvitaan vahvasti mukaan myös yhteistyötahot sekä asiakkaat. Tästä syystä tutkimukselleni on mielestäni pätevät perustelut.

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Etsiessäni aikaisempia tutkimuksia etsivästä nuorisotyöstä törmäsin useisiin opinnäytetöihin, mutta pro gradu -töitä oli hyvin harvassa. Opinnäytetöissä tutkittiin muun muassa asiakkaiden, yhteistyötahojen ja työntekijöiden kokemuksia sekä etsivän nuorisotyön toimintatapoja ja hyviä käytänteitä. Tutkimuksia etsivästä nuorisotyöstä oli kuitenkin kohtalaisen vähän ja kirjallisuutta Suomessa toimivasta etsivästä nuorisotyöstä on hyvin vähän. Näistä syistä pidän tärkeänä, että etsivää nuorisotyötä tutkitaan ja siitä tuotetaan uutta tietoa. En löytänyt aikaisempaa tutkimusta, jossa olisi tutkittu samassa työssä sekä asiakkaiden että yhteistyötahojen kokemuksia ja näkemyksiä etsivästä nuorisotyöstä. Tämä on yksi syy, miksi työssäni tarkastelen etsivää nuorisotyötä sekä asiakkaiden että yhteistyötahojen näkökulmasta. Valitsin opinnäytetöistä kolme työtä, joissa käsiteltiin hyvin samanlaisia asioita kuin omassa työssäni käsittelen ja niissä yhdistyvät samat teemat kuin omassa tutkimuksessani. Vertaan näiden kolmen opinnäytetyön tuloksia omiin tutkimustuloksiini johtopäätöksissä ja pohdinnassa. Seuraavaksi esittelen valitsemani tutkimukset tiivistetyssä muodossa.

2.2.1 Tähtitorni: Näkökulmia etsivään nuorisotyöhön ja monialaiseen yhteistyöhön Kaarinassa

Nuutinen (2010) on tutkinut Kaarinan kaupungin etsivää nuorisotyötä ja monialaista yhteistyötä Tähtitorni-hankkeessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa etsivän nuorisotyön toimintaa peilaten nuorisolakiuudistukseen, joka tuli voimaan 2011. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena on nostaa esille yhteistyöverkoston esittämiä kehittämistarpeita. Tähtitorni-hanke on vuonna 2009 käynnistynyt Kaarinan kaupungin ja Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n yhteistyöhanke, jota rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankeen tavoitteena on pyrkiä luomaan edellytykset etsivän nuorisotyön niveltymiselle luontevaksi osaksi Kaarinan kaupungin nuorisopalveluiden kokonaisuutta.

Kartoitukseen käytetty aineisto koostuu Kaarinan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta sekä valtionavustushakemuksen kuvauksesta etsivästä nuorisotyöstä. Kaarinan kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on

koottu haastattelemalla laajasti lasten ja nuorten kanssa toimivia tahoja, jotka työskentelevät kaupungin omassa organisaatiossa tai ovat yhteistyössä heidän kanssaan. Haastatteluilla kerättiin tietoa siitä, miten palvelut toimivat, missä olisi parannettavaa ja miten yhteistyötä voitaisiin parantaa. (Nuutinen 2010.)

Tutkimuksen johtopäätöksenä on, että etsivä nuorisotyö hakee vielä omaa paikkaansa. Niin itse etsiville työntekijöille kuin yhteistyöverkostollekin täytyisi vielä kirkastua, että miksi ja miten etsivää nuorisotyötä tehdään. Lisäksi monialaiselle yhteistyölle tulisi löytää mielekkäät ja toimivat yhteistyötavat. Tärkeiksi kehityskohteiksi mainitaan muun muassa niiden nuorten tietojen saanti, jotka ovat kiinnittyneet palveluihin huonosti tai ovat kokonaan niiden ulkopuolella sekä palvelujärjestelmän puutteiden ilmaiseminen eri viranomaistahoille ja kunnan päättävälle elimille. Lisäksi mainitaan tarve nuorten tukemiseen opiskelujen aikana, työmahdollisuuksien lisääminen nuorille ja tiiviimmän yhteistyön muiden nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa. (Nuutinen 2010.)

2.2.2 Etsivä nuorisotyö Seinäjoella yhteistyötahojen näkökulmasta

Rantamäki ja Tikkakoski (2012) ovat tutkineet opinnäytetyössään yhteistyötahojen näkemyksiä etsivästä nuorisotyöstä Seinäjoella. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitä yhteistyötahot tietävät etsivän nuorisotyön lähtökohdista, miten he ovat kokeneet palvelun tarpeellisuuden ja yhteistyön. Aineistoa kerättiin teemahaastatteluilla, joihin osallistui etsivän nuorisotyön kanssa tiiviisti työskenteleviä yhteistyötahoja. Haastateltavat yhteistyötahot olivat: Seinäjoen työvoiman palvelukeskus, Seinäjoen Työ- ja elinkeinokeskus, Seinäjoen sosiaalitoimi, Seinäjoen kaupungin nuorisotoimen johtaja, Seinäjoen kaupungin erityisnuorisotyöntekijä, Nuorisoasema Steissi, Koulutuskeskus Sedun opinto-ohjaajat sekä kuraattori.

Tutkimuksen tuloksissa kävi ilmi, että etsivän nuorisotyön tavoitteet ja lähtökohdat ovat hieman epäselviä yhteistyötahoille. Toiminta koettiin kuitenkin erittäin tarpeelliseksi ja etsivän nuorisotyön toimintatavat pääosin hyviksi. Yhteistyö koettiin toimivaksi ja joustavaksi, mutta parannusehdotuksiakin annettiin. Näitä olivat muun muassa tiiviimpi viestintä etsivän nuorisotyön kanssa ja etsivän nuorisotyön vakinaistaminen palveluksi. Tuloksissa tuli myös ilmi, kuinka tärkeää on, että etsivät

nuorisotyöntekijät tunnetaan, jolloin kynnys ottaa heihin yhteyttä madaltuu. (Rantamäki & Tikkakoski, 2012.)

2.2.3 Etsivä nuorisotyö Torniossa asiakkaan kokemana

Sinkkosen (2012) opinnäytetyö tutkii etsivää nuorisotyötä Torniossa asiakkaiden näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada tietoa siitä, miten asiakkaat kokevat etsivän nuorisotyön ja sen hyödyllisyyden. Aineisto kerättiin kuudella asiakkaan teemahaastattelulla ja kahdeksalla kyselylomakkeella sekä etsivän nuorisotyöntekijän haastattelulla. Haastateltavat olivat iältään 19–22 -vuotiaita ja heistä neljä oli miehiä ja kaksi naisia. Haastatteluun osallistuneiden asiakkuudet olivat kestäneet kuukaudesta vuoteen. Kyselyyn osallistuneet asiakkaat olivat 17–25 -vuotiaita, joista kuusi oli miehiä ja kaksi naisia. Asiakkuudet olivat kestäneet heillä viidestä kuukaudesta kahteen vuoteen.

Tutkimustulosten mukaan asiakkaat kokivat pääosin palvelun tarpeellisena ja auttaneen heitä. He kokivat saaneensa apua muun muassa asumiseen, raha-asioihin, kouluun, ihmissuhteisiin, työnhakuun ja virastoissa asioimiseen. Toisaalta pieni osa asiakkaista oli myös eri mieltä etsivän nuorisotyön hyödyistä ja avusta itselleen. Kehittämisehdotuksina asiakkaat mainitsivat muun muassa työntekijöiden lisäämisen, etsivän nuorisotyön mainostamisen nuorille itselleen, yhteisen tekemisen ja tapahtumien järjestämisen ja katupäivystyksen.

Mielenkiintoista Sinkkosen tutkimuksessa oli, että ne muutamat kriittiset mielipiteet etsivästä nuorisotyöstä tuli kyselyyn vastanneilta asiakkailta. Osa kyselyyn vastanneista ei kokenut, että etsivästä nuorisotyöstä olisi ollut apua. Myöskään kaikki eivät kokeneet palvelua tarpeellisena. Toki kyse oli vain muutamista nuorista, mutta heidänkin mielipiteensä ovat tärkeitä. Teemahaastatteluihin osallistuneet taas antoivat pelkästään positiivista palautetta. Sinkkonen on pohtinut työssään tätä asiaa ja mainitsee, että syynä tähän voi olla se, etteivät haastateltavat uskaltaneet antaa kriittistä palautetta, vaikka heidän henkilöllisyyttään ei paljastettu tutkimuksessa.

2.2.4 Keskeiset löydökset tutkimuksista

Näistä kolmesta tutkimuksesta voi nostaa yhteisenä tekijänä esille sen, että etsivä nuorisotyö koetaan tärkeänä palveluna ja sen toimintaan ollaan tyytyväisiä. Toisaalta Nuutisen (2010) tutkimuksessa nousee esille myös se, että etsivällä nuorisotyöllä ei ole vielä kovin selkeää roolia tai paikkaa yhteistyöverkostossa. Tässä kohtaa on kuitenkin huomioitava, että Nuutisen tehdessä tutkimusta oli etsivä nuorisotyö toiminut Kaarinan kaupungissa vasta vuoden verran. Myös Rantamäen ja Tikkakosken (2012) tutkimuksessa ilmeni, että etsivän nuorisotyön lähtökohdat ja tavoitteet ovat hiukan pimennossa. Sinkkosen (2012) tutkimuksessa nuoret olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä etsivän nuorisotyön palveluun, mutta muutamia soraääniäkin esiintyi. Kaikissa kolmessa tutkimuksessa oli myös kehittämisenäkökulma. Kehittämissuhteet olivat melko monipuolisia, mutta yhteisiksi tekijöiksi voi mainita moniammatilliseen yhteistyöhön panostamisen ja etsivän nuorisotyön resursien lisäämisen.

3 SYRJÄYTYMINEN

Opinnäytetyön johdannossa ja taustaa selvennettäessä tulee vahvasti ilmi, että syrjäytyminen ja sitä ehkäisevä työ on valtakunnallisesti erittäin ajankohtainen aihe. Etsivä nuorisotyö muiden toimijoiden ohella pyrkii ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Mutta mitä syrjäytyminen on? Tutustuminen syrjäytymisen käsitteeseen ja ilmiöön paljastaa, ettei se ole yksiselitteinen asia. Suurpään (2009, 4) mukaan syrjäytymisen käsite on tulkinnanvarainen ja moniarvoinen. Syrjäytyminen ei voi perustua vain lukuihin ja tilastoihin, koska siihen kuuluu aina myös kulttuurinen arvokysymys: mitä arvotamme tärkeäksi ja miksi? Mistä asioista syrjäytyneen ihmisen oletetaan syrjäytyvän: yhteiskunnan tiedonkeruujärjestelmistä vai yhteiskunnasta, palvelujärjestelmästä vai arkisista sosiaalisista yhteisöistä, koetusta hyvästä elämästä vai objektiivisin mittarein osoitetusta hyvinvoinnista? Tässä luvussa avaan syrjäytymisen käsitettä ja ilmiön monimuotoisuutta. Käsitelen syrjäytymistä Suomessa ja tuon myös esille syrjäytymiskäsitteeseen liittyvää negatiivisuutta ja sen vaikutuksia ihmisten asenteisiin.

3.1 Syrjäytymisen käsite

Syrjäytyminen on sivuun joutumista sosiaalisista suhteista, työstä, kulutukseen ja yhteisölliseen toimintaan osallistumisesta sekä vaikuttamisesta ja vallan käytöstä (Granfelt 1998, 80–83, Laineen, Hyvärin & Vuokila-Oikkosen 2010, 11 mukaan). Syrjäytynyt on erossa sellaisista toiminnoista, joita yhteiskunta pitää jäsenilleen tarpeellisina (Myrskylä 2011, 24). Syrjäytyminen on laaja ilmiö, jolla tarkoitetaan usein psyykkis-aineellista ongelmakokonaisuutta ja henkistä putoamista yhteiskunnan normaalien toimintojen ulkopuolelle (Myrskylä 2012, 2). Syrjäytyminen ei ole vain yksilöön kohdistuva ilmiö, vaan myös ryhmät voivat syrjäytyä. Ihmisiä voidaan myös *syrjäyttää* jättämällä heidän mielipiteensä huomiotta ja kyseenalaistamalla heidän osallisuutensa. (Laine ym. 2010, 11.)

Vallitsevan luokittelun mukaan syrjäytyminen voidaan jakaa koulutukselliseen, työmarkkinalliseen, sosiaaliseen, vallankäytölliseen ja normatiiviseen syrjäytymiseen (Jyrkämä 1986, Lämsän 2009, 32. mukaan. ks. taulukko alla). Tämän jaotte-

lun voidaan nähdä myötäilevän suomalaista hyvinvointivaltion järjestelmänäkökulmaa, jossa syrjäytyminen nähdään eri hyvinvointijärjestelmän sektoreiden välillä. Tämänkaltaiset luokittelut ovat tarpeen, jotta voidaan todentaa syrjäytymisen käsitteen moniulotteisuus. Toisaalta on myös pohdittava sitä, kuinka hyvin ne vastaavat syrjäytyneiden omaa kokemusta ja todellisuutta. (Suurpää ym. 2009, 4–5.)

Taulukko 1. Syrjäytymisen ulottuvuudet (Jyrkämä 1986, Lämsän 2009, 32 mukaan.)

Ulottuvuudet	Koulutuksellinen	Työmarkkinallinen	Sosiaalinen	Vallankäyttöllinen	Normatiivinen
Alueet	Koulutusinstituutiot	Työmarkkinat ja työelämä	Perhe ja lähiyhteisöt	Yhteiskunnalliset vaikutuskanavat	Julkisuus, kansalaismielipiteet
Sisällöt	Tietojen, taitojen tai valmiuksien vähäisyys tai puuttuminen	Työn sisällyttäminen, huonot työolot, työttömyys tai sen uhka	Siteettömyys, ystävättömyys, sivullisuus	Vallan ja vaikutusmahdollisuuksien puuttuminen	”Normaalisuuden” rikkominen
Mekanismit	Valikoiminen ja valikoituminen eri koulutusaloille ja -tasoille	Valikoitumisen huonoihin työmarkkina-asemiin, urautumisen työttömäksi	Avioerot, eristäminen tai eristyminen lähiyhteisöstä	Joutuminen vallankäytön ja kontrollin erityiskohdeksi	Leimautuminen ja leimaaminen poikkeavaksi ”norminrikkokaksi”
Syyt ja taustatekijät	Kilpailu koulutuspaikoista, ”koulutuskulttuuri”, yksilölliset resurssit	Työmarkkinat ja työelämän muutokset	Perheen ”kriisi”, lähiyhteisöjen mureneminen	Vallankäytön monimutkautuminen, kontrollin yhteiskunnallistuminen ja kontrollikoneistojen kasvu	Yhteiskunnallisen ilmapiirin koveneminen
Seuraukset	Resurssien vähäisyys kovenevassa kilpailussa	Toimeentuloon, terveyteen ym. liittyvät ongelmat	Primaarin sosiaalisen tuen ja kontrollin heikkeneminen	Vähäiset mahdollisuudet itseä koskeviin ratkaisuihin	Itseleimaaminen, identiteettiongelmien

Lämsä (2009, 32) toteaa, että teoreettisena mallina taulukko on todellisuutta pelkistävä, eivätkä syrjäytymisen syyt ja seuraukset erotu todellisuudessa niin selvästi toisistaan kuin taulukossa on määritelty. Kuitenkin taulukosta on nähtävissä syr-

jäytymisen prosessimainen eteneminen ja ongelmien kietoutuminen yhteen. Mielestäni tämä taulukko kuvaa erittäin hyvin syrjäytymistä ja sen monimuotoisuutta. Lisäksi siitä näkee, kuinka syrjäytyminen ja sen vaikutukset etenevät prosessimaisesti. Syrjäytyminen todella voi koskettaa elämän jokaista osa-aluetta ja sen vaikutukset näkyvät niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskuntatasollakin. Lisäksi taulukko tuo mielestäni esille myös *syrjäyttämisen* käsitteen; yhteiskunta osaltaan syrjäyttää sen mekanismeilla ja asenteilla.

Toisaalta syrjäytymiseen liittyy yhteiskunnallisten asemien ja tilojen tarkastelu. Ihmiset jaetaan normaaleissa elämäntilanteissa oleviin ja syrjässä tai marginaalissa oleviin. (Helne 2002, 170–173, Laineen ym. 2010, 13 mukaan.) Keskuksessa ja marginaalissa olevien ihmisten määrittelyt syntyvät siitä, että syrjäytyneitä katsotaan ja tunnistetaan tietyn aseman kautta. Keskuksesta katsottaessa syrjäytyneet ovat toisia, joilla ei ole samoja ominaisuuksia kuin ”normaaleilla” on. Syrjäytyneeltä paikalta taas nähdään ne ihmiset, joilla asiat on kunnossa ja jotka ovat erilaisia hyväosaisuudessaan. Tällaiset yhteiskunnalliset asemoinnit tuottavat stereotyyppisiä ja leimaavia käsityksiä ja asetelmia, jotka eivät välttämättä kerro koko totuutta. Ihmisten hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin kokemukset voivat poiketa näistä stereotyyppioista hyvinkin paljon. (Laine ym. 2010, 13.)

Syrjäytymisen prosessi. Syrjäytymisellä tarkoitetaan usein sekä syrjäytymistä tuottavaa prosessia että syrjäytynyttä asemaa (Helne 2002, 7, Laineen ym. 2010, 12 mukaan). Syrjäytyminen voi tapahtua hitaana prosessina tai yhtäkkisenä rajuna muutoksena. Syrjäytynyt asema syntyy siitä, että yksilön tai ryhmän heikko asema muuttuu pitkäaikaiseksi olotilaksi. Syrjäytymistä voidaan kuvata yhdestä tilasta toiseen siirtymisenä, esimerkiksi terveen sairastumisena ja työkyvyn menettämisenä. Usein tilanne muuttuu vastakkaiseksi eli hyvästä huonoksi tai vaikeaksi. Syrjäytymisen prosessissa voidaan havaita tiettyjä riskejä, jotka voivat aiheuttaa heikkoon asemaan joutumista. Tällaisia riskejä voivat olla esimerkiksi nuoren jääminen ilman koulutusta tai työtä. Tämän prosessin lopputuloksen ajatellaan aiheuttavan syrjäytymisen tilan ja syrjäytyneen aseman. (Laine ym. 2010, 12–13.) Syrjäytyneiksi kutsutaan usein niitä ihmisiä, jotka ovat tämän prosessin loppupäässä (Juhi-la 2006, 55–57, Laineen ym. 2010, 13 mukaan).

3.2 Syrjäytyminen Suomessa

Suomessa syrjäytymistä ja ulkopuolisuutta on tutkittu aika vähän. Muutamissa tutkimuksissa syrjäytymistä kuvataan henkisenä mielentilana ja syrjäytymiseen liitetään usein muun muassa perheiden hajoamista, vararikkoja, asunnottomuutta ja mielenterveysongelmia. (Myrskylä 2011, 24.)

Myrskylä (2012) on tutkinut analyysissään sitä, keitä ovat syrjäytyneet nuoret Suomessa. Hän toteaa, että syrjäytyminen on aito ja vakava ongelma, mutta ilmiötä vaivaa sen epämääräisyys. Luvut syrjäytyneiden määrästä vaihtelevat suuresti. Myrskylän (mts. 2) mukaan on selvennettävä se, keitä syrjäytyneet nuoret ovat ja missä ryhmissä syrjäytymisriski on suurin. Myrskylä toteaa, että syrjäytyneeksi luokitellaan sellainen nuori, joka on työvoiman ja koulutuksen ulkopuolella eikä hänellä ole peruskoulun lisäksi muuta tutkintoa. Esimerkiksi toisen asteen suorittanut nuori ei kuulu periaatteellisesti syrjäytyneiden joukkoon. Myrskylä (mts. 3) huomauttaa, että syrjäytyneiden joukossa on myös ihmisiä, joilla on jokin hyvä syy, miksi he eivät näy missään valtion ylläpitämissä rekistereissä. He voivat esimerkiksi hoitaa lapsiaan tai omaistaan kotona, pitää välivuotta, valmentautua tuleviin pääsykokeisiin, olla aktiivisia kolmannella sektorilla tai harjoittaa vapaita ammatteja. Näille toiminnoille yhteistä on se, ettei niistä jää merkintää hallinnollisiin rekistereihin ja täten toimintojen harjoittajat lasketaan syrjäytyneiksi.

Myrskylän (mts. 3) analyysissa tulee esille, että syrjäytyminen on etenkin nuorten miesten ongelma. Tämän voi todeta siitä, että vuonna 2010 kaksi kolmasosaa syrjäytyneistä oli miehiä. Kaikista suurin uhka syrjäytymiseen on vieraskielisillä miehillä, jotka ovat peruskoulutuksen varassa. Heistä syrjäytyi kolmannes. Lisäksi syrjäytymisriskiä lisää maahanmuuttajatausta, perhesuhteiden rikkonaisuus, huostaanotto, asunnottomuus, koulutuksen puute ja sen aiheuttama työttömyys (mts. 6–14). Syrjäytyminen myös periytyy vahvasti; syrjäytyneiden nuorten vanhemmista noin puolet on itsekin työttömiä tai ulkopuolisia (mts. 7).

3.3 Syrjäytymis-käsitteen ongelmallisuus

Syrjäytyminen on ongelmallinen käsite, koska se leimaa herkästi ihmisiä. Syrjäytyminen nähdään helposti yksilöpsykkisenä ongelmana tai vähintäänkin käyttäytymistaipumuksena. (Siljander 1996, 7, Lämsän 2009, 29 mukaan.) Syrjäytyneet ovat epäonnistuneita ja eivät ole menestyneet kisassa. Todellisuus on kuitenkin toista; kaikki samassa tilanteessa olevat eivät suinkaan ole syrjäytyjiä, eikä tietty sosiaalinen ongelma välttämättä aiheuta syrjäytymistä. (Lämsä 2009, 29.) Syrjäytymisen prosessi ja huonoon asemaan joutuminen edellyttää, että ne ihmiset, joita kutsumme syrjäytyneiksi, myös tunnistavat ja kokevat huonoon asemaan joutumisen subjektiivisena asiantilana. Jollei syrjäytyneet ihmiset koe näitä asioita, kuten on oletettu, on koko syrjäytymiskeskustelu pelkkää kuvittelua oletetuista syrjäytyneistä ja heidän kokemuksistaan. Syrjäytymisen ilmiö siis edellyttää, että on ihmisiä, jotka kokevat joutuneensa syrjäytymisen prosessiin ja sitä kautta huonoon asemaan. (Laine ym. 2010, 14–15.) Toisaalta, jos ihminen tunnistaa ja tunnustaa oman syrjäytymisensä, on vaarana, että häntä aletaan määritellä samaan käsitepiiriin kuuluvilla muilla käsitteillä (Karjalainen & Lahti 2005, Laineen ym. 2010, 15 mukaan). Aivan kuin kaikki samassa tilanteessa olevat syrjäytyneet ihmiset voitaisiin kuvata ja määritellä samoilla ominaisuuksilla ja piirteillä.

Toisaalta koko syrjäytymisen ilmiö voidaan kyseenalaistaa. Nykypäivänä ihmisten elämäntilanteet, elämänkulut ja arvostukset ovat hyvin erilaisia, eikä niin sanottua normaalia ja keskivertoa elämää voida enää määritellä. Syrjään vetäytyminen koulutus- ja palkkatyökeskeisestä yhteiskunnasta voi olla myös yksilön oma valinta. (Roos & Hoikkala 1998, 12, Laineen ym. 2010, 16 mukaan.)

Syrjäytymis-käsitteen negatiivisuuden, leimaavuuden ja laaja-alaisuuden takia sille olisi hyvä keksiä vaihtoehtoja. Vaihtoehtojen etsinnän keskeisin asia on, että syrjäytymisen kielteisistä määrityksistä luovutaan ja etsitään uusia näkökulmia tarkastella asiaa (Laine ym. 2010, 15). Näissä näkökulmissa korostuu syrjäytymistä estävien prosessien huomiointi. Kun syrjäytymisen prosessissa tilanteet muuttuvat hyvistä huonoiksi, niin vastakkaisessa tarkastelussa etsitään keinoja tilanteen muuttumisesta parempaan suuntaan. Syrjäytymis-käsitteen monimerkityksellisyyden tarkastelu auttaa näkemään syrjäytyneiden asemien erilaisuutta. Lisäksi huonossa asemassa voidaan havaita jotain erityislaatuista ja merkittävää, jota ei ole

huomattu, kun on keskitytty vain syrjäytymisen tiettyihin puoliin (Hänninen ym. 2005, Laineen ym. 2010, 16 mukaan). Näkökulmissa, joissa korostetaan voimaantumista ja valtautumista, etsitään juuri syrjäytyneiden ihmisryhmien omia kulttuurisia ja sosiaalisia resursseja (Hokkanen 2009; Hyväri 2001, Laineen ym. 2010, 16 mukaan). Liittäminen on keskeisin syrjäytymisen vastakäsite (Juhila 2006, 50–52, Laineen ym. 2010, 16 mukaan). Kun syrjäytymisessä yksilön ja yhteiskunnan väliset yhteisölliset siteet heikentyvät, niin liittämisen näitä siteitä pyritään vahvistamaan tai uudelleen luomaan. Syrjäytymisen vastainen työ sisältää juuri sellaisia toimenpiteitä, ajattelutapoja ja politiikansuuntauksia, jotka auttavat syrjäytyneitä ihmisiä takaisin yhteisöjen piiriin. (Laine ym. 2010, 16–17.)

4 ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Tässä luvussa käsittelen etsivää nuorisotyötä ja etsivän työn menetelmää, johon työskentely perustuu. Etsivästä nuorisotyöstä on kirjallisuutta vielä kovin vähän. Etsivän työn juuret ulottuvat satojen vuosien päähän, mutta etsivällä nuorisotyöllä ei ole vielä kovin pitkää historiaa takanaan. Avaan ensin, mitä etsivä nuorisotyö on, jonka jälkeen kuvaan etsivää työtä menetelmänä; mihin se perustuu ja mitkä ovat sen tavoitteet. Lopuksi kerron Kuusiokuntien etsivästä nuorisotyöstä ja sen puitteista.

4.1 Etsivän nuorisotyön kuvaus

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee rahallisesti etsivien nuorisotyöntekijöiden palkkaamista. Vuonna 2012 valtion avulla tuettua etsivää nuorisotyötä tehtiin jo 279 kunnassa ympäri Suomen. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrittelee etsivän nuorisotyön erityisnuorisotyöksi, jonka tarkoituksena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota luotettava aikuiskontakti (Etsivä nuorisotyö, [viitattu 25.4.2013].) Opetus- ja kulttuuriministeriö kuvaa etsivän nuorisotyön tehtäväksi etsiä ja tukea niitä alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat syrjäytyneet tai syrjäytymisuhan alla. Kyseiset nuoret ovat työmarkkinoiden ja koulutuksen ulkopuolella tai vaarassa tippua niistä. Etsivä nuorisotyö auttaa näitä nuoria saavuttamaan julkisen sektorin palvelut tai kiinnittymään niihin. Usein nämä nuoret ovat syystä tai toisesta palvelujen ulkopuolella ja eivät oma-aloitteisesti hakeudu palvelujen piiriin. Etsivä nuorisotyö ohjaa nuoria palveluihin, jotka lisäävät arjenhallintataitoja ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä auttavat luomaan nuorelle tulevaisuuden suunnitelmia. Lisäksi nuoria tuetaan, mikäli opiskelut uhkaavat keskeytyä tai nuori tarvitsee muutoin apua opiskelujen loppuunsaattamiseen. (Avustukset etsivään nuorisotyöhön 2012.)

Nuorisolain muutokset astuivat voimaan 1. tammikuuta 2011. Muutosten myötä nuorisolakiin lisättiin kuvaus etsivästä nuorisotyöstä ja sen tavoitteista. Lain mukaan kuntien on tarpeen vaatiessa tarjottava etsivää nuorisotyötä, joko itsenäisesti tai yhdessä muiden kuntien kanssa järjestäen tai hankkimalla palvelua joltain yh-

teisöltä. Lisäksi laissa mainitaan, että viranomaisten on tehtävä monialaista yhteistyötä paikallisesti nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lakiin lisättiin myös määräys, että etsivälle nuorisotyölle on ilmoitettava tiedot nuoresta, joka ei perusopetuksen jälkeen saa opiskelupaikkaa tai alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka keskeyttää toisen asteen opinnot tai joka vapautetaan tai keskeyttää varusmies- tai siviilipalveluksen. (L 693/2010.) Nämä muutokset nuorisolakiin antoivat etsivälle nuorisotyölle hyvät edellytykset toimia syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien nuorten auttamiseksi sekä osallistua paikalliseen moniammatilliseen yhteistyöhön.

Etsivä nuorisotyö tekijöiden kertomana. Kaartinen- Koutaniemi (2012) on toimittanut teoksen, jossa on haastateltu 11 henkilöä, jotka tekevät etsivää työtä Suomessa eri organisaatioissa. Tämä teos avaa myös etsivää nuorisotyötä. Kaartinen-Koutaniemi (mts. 30) toteaa, että vaikka nuorisolain mukaisessa etsivässä nuorisotyössä korostuu palveluihin ohjaus, ei työ ole pelkästään asiakkuuden hoitamista palveluverkoston puitteissa, vaan olennaista on itse etsivä työ. Lähtökohdiana on aina asiakkaan tarve. Etsivän nuorisotyöntekijän ja nuoren välille tulee syntyä luottamus, jonka myötä työntekijästä tulee nuorelle tukihenkilö. Etsivässä nuorisotyössä käytetään erilaisia menetelmiä ja keinoja kontaktien luomiseksi, luottamuksen rakentamiseksi ja nuoren auttamiseksi. Etsivä nuorisotyö niveltää asiakkaita eteenpäin muihin palveluihin. Näitä palveluja ovat muun muassa työpa-jatoiminta, oppisopimusopiskelu, työharjoittelu ja opiskelupaikat. Osa nuorista tarvitsee kuitenkin ensin terveyteen ja kuntoutukseen liittyviä palveluita ennen kuin koulutus- tai työpaikan hakeminen tulee mahdolliseksi.

Kaartinen-Koutaniemen (mts. 31) mukaan etsivällä nuorisotyöllä on myös korjaava ja ennaltaehkäisevä funktio suhteessa yhteiskuntaan. Se kohtaa nuoret ja heidän elämäntarinansa ja antaa asiakkaille mahdollisuuden kertoa, miksi he ovat ajautuneet kyseiseen tilanteeseen. Etsivän nuorisotyön on mahdollista saada nuorilta tietoa, missä kohtaa palvelut ovat pettäneet. Etsivän nuorisotyön avulla voidaan muuttaa yhteiskunnan ja julkishallinnon näkökulmaa palveluiden käyttäjistä sekä tapaa, jolla palveluja tuotetaan ja tarjotaan. Tärkeimmät muutokset koskevat asennetta ja aikaa, joka palveluille on varattava. Nuorten asioiden hoitaminen kun ei aina suju mutkattomasti ja etene palveluketjussa kuten on oletettu.

Kaartinen-Koutaniemi (mts. 29) toteaa, että etsivää nuorisotyötä tehdään osana monialaista toimijaverkostoa. Tässä verkostossa etsivän nuorisotyön tehtävänä on ottaa kontaktia palveluiden ulkopuolella oleviin nuoriin muilta toimijoilta saamiensa tietojen perusteella. Etsivä nuorisotyö ohjaa nuoria eteenpäin niihin palveluihin, joita toimijaverkostossa on yhteisesti kehitelty. Työn rajanveto ja kosketuspinnat suhteessa muihin toimijoihin tulee selvittää tarkoin työtä käynnistäessä ja kehitettäessä (mts. 30).

4.2 Etsivän työn historiaa

Etsivän työn historia ulottuu kauas aina 1800-luvulle asti. Ensimmäisiä merkkejä tämänkaltaisesta työstä löytyy brittiläisen Pelastusarmeijan toiminnasta. Pelastusarmeijan työntekijät etsivät Englannin suurimmista kaupungeista ja niiden slumeista tuen tarpeessa olevia ihmisiä ja pyrkivät auttamaan heitä. (Etsivä työ 2007, 12.) Suomessa ammatillisen etsivän työn juuret löytyvät jo 1960-luvulta. Etsivää työtä alettiin tehdä nuorten ja marginalisoitujen ihmisten puolesta, koska yhä useampi yksilö jäi palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Jengityminen ja laittomien päihteiden tulo Suomeen olivat osatekijöinä uudenlaisen nuorisotyön kehittämisessä. Jengityötä tehtiin kaduilla ja menemällä sinne, missä asiakkaat ovat. Työ ei ollut kuitenkaan ammatillisesti suunnitelmallista ja työntekijöiltä puuttui tuki. Tämä oli työntekijöille erittäin kuluttava työtapa. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–17.)

Kenttä- ja jengityö alkoi muodostua varsinaiseksi etsiväksi työksi 1980-luvulla, jolloin työntekijöitä alettiin kouluttaa ja A- klinikasäätiö alkoi järjestää kenttäpäiviä. Tuolloin ymmärrettiin, että pitkäjänteisen työn tekemisen tueksi vaadittiin malleja. Näitä etsivän työn kehittämisen malleja haettiin Norjasta 80-luvun lopulla, jossa etsivä työ oli kehittynyt jo pidemmälle. Työntekijät olivat koulutettuja ja heillä oli ammatti-identiteetti. Lisäksi etsivää työtä tehtiin moniammatillisesti jo 70 paikkakunnalla ja työllä oli johtoportaan tuki takana. Tällainen Norjan mallin mukainen etsivä työ pilotoitiin Tampereelle vuonna 1991. Työn kohteena olivat riskioloissa elävät nuoret. Kokeilu onnistui hyvin ja se juurtui Tampereen kaupungin palveluverkostoon. Muita etsivän työn alkujuuria Suomessa olivat Helsingissä toimiva Pro-tukipiste, joka tavoitti ja auttoi seksityötä tekeviä sekä Nuorisosiainkeskuksen

Luotsi- ja A-klinikkasäätiön Vinkki-hankkeet. Ammatillisesti järjestetyt työtavat, työn periaatteiden ja käytäntöjen hiominen 1990-luvulla loivat hiljalleen nykymuotoisen ammatillisesti tehdyn etsivän työn. (mts. 16–18.)

4.3 Etsivän työn periaatteet

Hjort (1995, 19) toteaa, että etsivän työn yksi perusajatuksista on, että etsinnän kohteet ovat avun tarpeessa, vaikka he eivät itse näin välittömästi kokisikaan. He eivät tiedä kenen puoleen tulisi kääntyä, ja minkälaista tukea hakea. Voi myös olla, että heidän luottamuksensa on petetty ja tästä syystä he eivät enää hae apua. Etsivä työ on ensisijaisesti asenne ja toissijaiseksi menetelmä (Etsivä työ 2007, 17). Etsivän työn päällimmäiseksi tavoitteeksi kuvataan tuen ja palvelujen viemistä niiden asiakkaiden luo, jotka eivät tule sitä itse hakemaan (Etsivä työ 2007, 20; Kaartinen-Koutaniemi 2012, 22–23). Etsivän työn periaatteet ja filosofia nojaavat vahvasti jokaisen ihmisarvon kunnioittamiseen, huolimatta hänen taustastaan tai elämäntilanteestaan (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 20). Lisäksi etsivässä työssä kiinnitetään erityisesti huomiota yksilön itsemääräämisoikeuteen ja siihen, että työ on matalan kynnyksen palvelua (Etsivä työ 2007, 18).

Etsivässä työssä asiakkaat kohdataan heidän omassa elinympäristössään ja heidän ehdoillaan. Työskentely perustuu vapaaehtoisuuteen ja on hyvin joustavaa. Työstä on karsittu byrokraattisuus pois, jolloin asiakas ja työntekijä tulevat lähemmäksi toisiaan. Etsivä työ muotoutuu sen mukaan, missä sitä tehdään, kenen kanssa ja mitkä ovat tavoitteet. Työtapoja on siis hyvin monenlaisia. (Etsivä työ 2007, 21.)

4.4 Etsivän työn tavoitteet

Kaartinen-Koutaniemi (2012, 26–27) jaottelee etsivän työn tavoitteet asiakkaiden, työntekijöiden sekä yhteiskunnan tavoitteiksi. Yhteiskunnan tavoitteet muodostavat etsivän työn tekemisen puitteet. Etsivällä työntekijällä taas on omat tavoitteensa työnsä tekemiselle. Etsivä työ pyrkii löytämään asiakkaasta vahvuuksia ja tuomaan esille tämän omia tavoitteitaan. Työntekijä auttaa tällöin asiakasta muodos-

tamaan käsityksen tämän omasta tilanteestaan ja niistä asioista, jotka lisäävät hyvinvointia hänen elämäänsä. Työskentelyn aikana tehdään yhdessä suunnitelmia asiakkaan tavoitteiden toteutumiseksi. Oikeat vastaukset syntyvät siis vuorovaikutuksen ja dialogin kautta. Työskentelyn aikana pyritään saamaan asiakkaalle onnistumisen kokemuksia, jotka auttavat häntä seuraavien tavoitteiden saavuttamisessa.

Etsivä työ sijoittuu sen asiakkaiden ja yhteiskunnan välimaastoon, kuulumatta täysin kummankaan puolelle. Yhteiskunta asettaa rahoittamallensa työlle omat tavoitteensa, jotka syntyvät usein taloudellisin perustein. Mitä enemmän säästöjä yhteiskunnalle tuotetaan, sen parempi. Tämä on usein ristiriidassa etsivän työn omien tavoitteiden kanssa. Työn välittömänä tavoitteena on haittojen vähentäminen. Aina työn lopputulos ei ole se, että nuori hakeutuu koulutukseen ja päätyy ansio-työhön. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei työ olisi onnistunut, koska etsivää työtä ei voida erottaa sen arvoperustasta. Asiakkaan tukeminen ja osallisuuden lisääminen ovat itsessään jo työn tavoitteita. (mts. 28.)

Etsivän työn voidaan myös nähdä pyrkivän muutoksen aikaansaamiseen neljällä eri tasolla:

- yksilöllinen muutos
- muutos vuorovaikutuksen avulla
- yhteisöllinen muutos
- sosiaalipolitiikan muutos.

Yksilölliseen muutokseen kuuluvat riskien tiedostaminen, motivaation lisääminen sekä muutos uskomuksissa ja asenteissa. Muutos vuorovaikutuksen avulla sisältää yksilöllisen muutoksen vaikutuksia muihin ihmisiin sekä asioiden käsittelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa. Yhteisöllinen muutos vaikuttaa yhteisöjen sisäiseen kulttuuriin. Se rikkoo olemassa olevia tabuja ja uskomuksia sekä muuttaa yhteisöjen normeja. Viimeinen muutos on sosiaalipolitiikan muutos, joka muuttaa ilmapiiriä ja kohderyhmään kohdistuvia asenteita sekä vaikuttaa päättäjiin. Viimeisessä vaiheessa tieto välitetään ja tulkitaan sosiaali- ja terveystalouden suuntaan. (Etsivä työ 2007, 26.)

Mielestäni näistä eri muutoksen tasoista näkee selvästi, kuinka muutos lähtee yksilöstä ja laajenee siitä kohti yhteiskunnallista muutosta. Etsivä työ aloittaa pienillä teoilla, mutta pyrkii aikaansaamaan myös koko yhteiskuntaan vaikuttavia muutoksia. Etsivän työn etuna on se, että se kohtaa asiakkaan tasavertaisesti ja arvostelematta, jolloin niin työntekijän omat, asiakkaan kuin yhteiskunnankin asenteet voivat hiljalleen murtua. Syitä asiakkaan tilanteeseen ei etsitä asiakkaasta itsestä, vaan huomio käännetään yleisiin asenteisiin, uskomuksiin ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Tällöin myös muutoksen aikaansaaminen on helpompaa.

4.5 Etsivä nuorisotyö Kuusiokunnissa

Alavuden kaupungin hallinnoima Paja 66 on järjestänyt etsivää nuorisotyötä Kuusiokunnissa syksystä 2008 alkaen (Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013a). Kuusiokuntiin kuuluvat Alavuden ja Ähtärin kaupungit sekä Kuortaneen kunta. Töysän kunta kuuluu myös alueeseen, mutta se on yhdistynyt Alavuden kaupungin kanssa vuoden 2013 alussa. Paja 66 koostuu kahdesta toimipisteestä, jotka sijaitsevat Alavudella ja Ähtärissä. Paja 66 on pääasiassa alle 25-vuotiaille nuorille tarkoitettu työpaja, joka tarjoaa kuntouttavaa työtoimintaa, sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa, työssäoppimisjaksoja sekä työkokeiluja. Pajatoiminta pyrkii yksilö- ja ryhmäohjauksen ja käytännön tekemisen avulla edistämään asiakkaan kykyä ja valmiuksia hakeutua koulutukseen ja työelämään. Lisäksi toiminnan tavoitteisiin kuuluu asiakkaan elämänhallintataitojen lisääminen ja elämäntilanteen selkiyttäminen. (Tapanainen, S., Murtomäki, P., Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013.) Toimintaa rahoittavat Kuusiokunnat sekä Opetus- ja kulttuuriministeriö Etelä-Pohjanmaan Elykeskuksen kautta. (Paja 66 [Viitattu 1.4.2013].)

Etsivä nuorisotyö kuuluu siis Paja 66:n yhteyteen. Etsivää nuorisotyötä rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Kuusiokunnat. Vuonna 2012 Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus oli 60 000 € ja loput rahoituksesta tuli Kuusiokunnilta. (Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013b.) Aluksi etsivä työparitoiminta järjestettiin yhteistyössä Alajärven Vesa-pajan kanssa siten, että toinen etsivän työparitoiminnan ohjaajista työskenteli Järviseudun kunnissa ja toinen Kuusiokunnissa. Vuoden 2010 alussa yhteistoiminta loppui ja nykyään etsiviä työntekijöitä on Kuusiokunnissa

kaksi. Tällä hetkellä etsivässä nuorisotyössä työskentelee vastaavana yksilöohjaajana Marja-Liisa Rannikko ja yksilöohjaaja Outi Pilli. (Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013a.)

Vuoden 2010 alusta lähtien etsivässä nuorisotyössä on myös toiminut pajakoulu, jonka tarkoituksena on auttaa nuorta suorittamaan loppuun kesken jäänyt peruskoulu. Myös toisen asteen opintojen keskeytyessä nuorta tuetaan niiden loppuunsaattamisessa. Etsivä nuorisotyö on ollut mukana myös alueella järjestetyissä kutsunnoissa aikalisä-ohjaajina, koska siviilipalveluksen tai armeijan keskeyttäneet nuoret kuuluvat myös etsivän nuorisotyön toiminnan piiriin. (Rannikko, M.-L. & Pilli, O.2013a.) Aikalisä-ohjaaja on tukena nuorille miehille kutsunnoissa ja mahdollisesti armeijan tai siviilipalveluksen keskeytyessä. Nuori ja aikalisä-ohjaaja voivat yhdessä selvittää nuoren elämäntilannetta ja tulevaisuudensuunnitelmia. Aikalisä-toiminta perustuu kuntien, puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen yhteistyölle ja sen tavoitteena on nuorten miesten syrjäytymiskehityksen ehkäiseminen. (Aikalisä – toimintamalli nuorten 12.4.2010.)

Nuorisolain muutoksen voimaantulon jälkeen (1.1.2011) Kuusiokuntien etsivä nuorisotyö on ollut mukana kuntien moniammatillisissa yhteistyöryhmissä. Kyseisiä työryhmiä ovat esimerkiksi päihdetyöryhmät Alavudella, Töysässä ja Ähtärissä, lastensuojelun seurantaryhmät Kuortaneella ja Töysässä sekä lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä Ähtärissä. Etsivä nuorisotyö osallistuu myös työttömien terveystarkastusryhmän toimintaan, joka on Kuusiokuntien terveystyöryhmän toimeenpanema. Yhteistyöryhmien tarkoituksena on koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista, laadukkuutta ja saatavuutta. Lisäksi yhteistyöryhmien tarkoituksena on suunnitella yhteisiä menettelytapoja, joilla ohjataan nuoria palveluihin tai siirtymistä palvelusta toiseen. (Rannikko, M-L. & Pilli, O. 2013a.)

Kuusiokuntien etsivän nuorisotyön yhteistyötahoja ovat kuntien sosiaali- ja terveystoimet, toisen asteen oppilaitokset ja perusopetus, paja66, työ- ja elinkeinotoimisto, nuorisotoimet, puolustusvoimat ja poliisi. Tiiviitä yhteistyötahoja ovat Kuusiokuntien sosiaalityöntekijät, työ- ja elinkeinotoimisto, Kuusiokuntien yläkoulujen opinto-ohjaajat ja kuraattorit sekä Ähtärissä toimivan Koulutuskeskus Sedun opinto-ohjaaja, kuraattori ja terveydenhoitaja. Lisäksi Ähtärin Sedussa toimii Ammattis-

tartti, jonne peruskoulun päättäneet nuoret voivat hakea, mikäli jatko-opiskelut eivät syystä tai toisesta ole vielä selkiytyneet. Myös Ammattistartin kanssa etsivä nuorisotyö on tiiviissä yhteistyössä. Työ- ja elinkeinotoimistossa työskentelee myös terveydenhoitaja, jolle etsivän nuorisotyön asiakkaita ohjataan. Lisäksi etsivä nuorisotyö hyödyntää työ- ja elinkeinotoimiston ammatinvalinnanohjausta niiden asiakkaiden kohdalla, joilla ammatinvalinta ei ole vielä selkiytynyt. (Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013b.)

Etsivässä nuorisotyössä nuori ohjataan yhteistyöverkoston avulla hänen tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Työmenetelminä käytetään yksilöohjausta ja palveluohjausta ja toiminta etenee jokaisen nuoren yksilöllisen aktivointi-, työllistämisen- tai palvelusuunnitelman mukaan. Suunnitelman tekoon osallistuvat nuori, etsivä nuorisotyöntekijä sekä lähettävä taho. (Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013a.) Asiakasmäärät Kuusiokuntien etsivällä nuorisotyöllä on keskimäärin sata asiakasta vuodessa. Vuoden 2012 tilaston mukaan suosituimmat toimenpiteet, joihin asiakkaat ohjattiin, olivat viranomaisverkon luominen, opinnot, työttömäksi ilmoittautuminen, osallistuminen työpajalle sekä toimeentuloon liittyvät palvelut. Tilaston mukaan selvästi eniten asiakkaita ohjautui etsivään nuorisotyöhön sosiaalitoimen kautta. Toiseksi eniten nuoria ohjautui 2. asteen ammatillisen koulutuksen kautta, joka yleensä tarkoittaa sitä, että nuori, joka on keskeyttänyt tai on vaarassa keskeyttää opintonsa, ilmoitetaan etsivälle nuorisotyölle. (Etsivä nuorisotyö 2012.)

5 MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Moniammatillinen yhteistyö on sosiaalialalla erittäin tuttu käsite, joka on näyttäytynyt myös sosionomi-opintojeni aikana hyvin keskeisenä asiana. Julkisissa sosiaali- ja terveysalan keskusteluissa puhutaan yhä enemmän moniammatillisesta yhteistyöstä. Uudistukset sosiaali- ja terveystieteillä sekä asiakkaiden moniongelmaisuus ovat tuoneet moniammatillisen yhteistyön keskustelujen keskiöön. Vaikka etsivällä nuorisotyöllä onkin pitkä historia takanaan, on sen nykyhetkinen toiminta vielä lapsen kengissä. Opinnäytetyössäni haastattelen asiakkaiden lisäksi myös etsivän nuorisotyön yhteistyötahoja saadakseni tietoa siitä, kuinka moniammatillinen yhteistyö toimii erikoisnuorisotyössä. Tässä pääluvussa määrittelen moniammatillista yhteistyötä ja käsittelen sitä sosiaalialan näkökulmasta. Lisäksi avaan, mikä merkitys moniammatillisella yhteistyöllä on nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä työssä.

5.1 Mitä on moniammatillinen yhteistyö?

Moniammatilliselle yhteistyölle ei löydy yksiselitteistä määritelmää. Kirjallisuudessa ja tutkimuksissa se saa useita eri painotuksia ja vivahteita ja sillä on monta synonyymia sekä rinnakkaiskäsitettä. Vehviläinen (2002, 42) toteaa, että moniammatillisen yhteistyön synonyymina voidaan käyttää verkostotyöskentelyä, joka on eri alojen ammattilaisten muodostaman verkoston yhteistyötä. Vehviläisen (2002, 42) mukaan Jalava ja Virtanen (1995, 83) ovat kuvanneet verkostotyötä samanlaisilla ominaisuuksilla kuin erilaisia tiimejä. Tunnusmerkkeinä ovat yhteinen päämäärä ja tavoitteet, yhteisvastuullisuus, sitoutuminen sekä toisiaan täydentävät tiedot ja taidot. *Verkosto* ja *verkostoituminen* taas kuvaavat Vehviläisen mukaan eri toimijoiden tutustumista toisiinsa ja tietojen vaihtamista keskenään. Usein näitä toimijoita yhdistävät samat asiat. Voisin siis omin sanoin kuvailla, että verkostoituminen on kevyempi muoto, kun taas verkostotyöskentely tai verkostoyhteistyö on jatkuvampaa ja monipuolisempaa työskentelyä. Vehviläinen kirjoittaa (mts. 43) myös poikkihallinnollisesta yhteistyöstä, joka tarkoittaa paikallisten sektoritoimijoiden muodostamaa yhteistyöverkostoa, jonka tarkoituksena voi olla esimerkiksi nuorten elinolojen tarkkailu ja kehittäminen. Etsivää nuorisotyötä tehdään moniammatilli-

sesti, koska yhteistyössä on vahvasti mukana muun muassa sosiaalityöntekijöitä, koulujen edustajia, työ- ja elinkeinotoimistojen työntekijöitä ja näillä kaikilla on erilainen koulutus ja ammattitausta.

Isoherranen (2012) syventyy väitöskirjassaan moniammatilliseen yhteistyöhön ja sen kehittämiseen juuri sosiaali- ja terveysalalla. Hänkin toteaa (2012,19; 2008, 13), että moniammatillinen yhteistyö on ikään kuin sateenvarjokäsite, joka pitää sisällään monenlaisia määritelmiä ja viitekehyksiä. Isoherranen mainitsee (2008, 16–17), että Suomessa on käytössä vain yksi peruskäsite, moniammatillinen yhteistyö, jolla kuvataan laajasti asiantuntijoiden yhteistyötä. Sillä voidaan kuvata niin asiantuntijoiden rinnakkain tehtävää työtä, joka ei sisällä varsinaista yhteistyötä, kuin myös asiantuntijoiden roolirajoja rikkovaa yhteistyötä. Myös kaikki työskentelymuodot näiden ääripäiden väliltä sisältyvät moniammatillisen yhteistyön käsitteen sisälle. Moniammatillinen yhteistyö ei siis ole mikään kovin tarkka käsite, vaan se muotoutuu tapauskohtaisesti.

Isoherranen käsittelee ja vertailee eri moniammatillisen yhteistyön määritelmiä, joiden pohjalta on luonut oman määritelmänsä asiaan (2012, 22). Isoherranen kuvaa (2008, 14) moniammatillista yhteistyötä asiakas- tai potilaslähtöiseksi työskentelyksi, jossa huomioidaan yksilön elämänkokonaisuus sekä hänen hoito- ja hoivapolkunsä. Yhteistyössä tuodaan jokaisen asiantuntijoiden tiedot ja taidot yhteen ja vuorovaikutuksessa luodaan yhteinen käsitys ja tavoitteet asiakkaan tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä. Yhteistyö tapahtuu sovituin menetelmin ja muodoin. Myös asiakas ja/tai hänen läheisensä ovat mukana keskusteluissa tarvittaessa. Kaikki osallistujat ottavat osaa keskusteluun ja voivat vaikuttaa päätöksentekoon. Isoherranen toteaa lisäksi, että tehtiinpä moniammatillista yhteistyötä missä ympäristössä tahansa, työskentelyssä korostuvat:

- ” – asiakaslähtöisyys
- tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen
- vuorovaikutustietoinen yhteistyö
- rajojen ylitykset

– verkostojen huomioiminen. “

Tässä luettelossa tulee mielestäni hyvin esille, että moniammatillinen yhteistyö perustuu tilanteesta riippumatta samoille asioille. Asiakas ja hänen tarpeensa ovat yhteistyön yhdistävä tekijä. Moniammatillisella yhteistyöllä pyritäänkin vastaamaan nimenomaan asiakkaan haasteisiin ja ongelmiin. Kun tilanteeseen saadaan monen ammattilaisen näkökanta ja erityisosaaminen, muodostuu niistä yhdessä paljon laajempi näkökulma, joka usein vastaa parhaiten asiakkaan haasteisiin.

5.2 Moniammatillisen työn vaatimuksia

Isoherranen tuo esiin (2008, 23) että ei riitä, että eri alojen asiantuntijat tuovat oman tietonsa ja taitonsa esiin, vaan heidän tulisi pystyä luomaan näistä eri näkemyksistä yksi yhteinen kokonaisuus ja sen pohjalta myös yhteinen tavoite. Puhutaan sosiaalisesti jaetusta kognitiosta, joka on yksi nykyaikaisen moniammatillisen yhteistyön ydinkäsitteistä. Dialogi edesauttaa kuvattua kaltaisen yhteisen ymmärryksen luomista. Isoherranen mukaan (2008, 25–26) Senge ym. (1999), Bohm ja Peat (1992) ja Vapaavuori (2001) erottavat dialogin keskustelusta sillä, että dialogissa tavoitteena on ilmiön tutkiminen yhdessä. Onnistuakseen dialogi vaatii kuuntelua, kunnioitusta, odotusta ja avoimuutta. Asiaa tarkastellaan eri näkökulmista, mutta mahdollisiin ajattelutapojen eroihin ei kiinnitetä huomiota. Tällä tavoin asiasta syntyy kokonaiskuva, jolloin päästää yksilöllisestä tiedosta yhteisölliseen tietoon ja jaettuun ymmärrykseen. Dialogin avulla asiakkaan tilanteesta saadaan kokonaisvaltainen käsitys. Dialoginen prosessi on moniammatillisen yhteistyön syvin olemus.

5.3 Moniammatillinen yhteistyö nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä työssä

Vehviläisen (2002, 13) mukaan moniammatillinen yhteistyö on etsivän nuorisotyön kantava voima. Etsivä nuorisotyö ei voisi toimia, jos sillä ei olisi yhteistyötahoja, joiden kanssa suunnitella nuorelle palvelukokonaisuutta ja ohjata nuori eteenpäin. Lisäksi on huolestuttava tieto, että nuorten kohdalla ei usein ole kysymys pelkästään yksittäisestä ongelmasta, vaan kokonaisesta ongelmavyyhdestä. Moniamma-

tillisen yhteistyön tarve nuorten kohdalla, kuin yleisestikin, nousee juuri siitä, että yksittäisellä työntekijällä ei ole osaamista usealta alalta. Vehviläinen toteaa tekstissään, ettei esimerkiksi työvoimaneuvojalla ole resursseja tai pätevyyttä hoitaa kuntoon mielenterveysongelmasta kärsivää työnhakijaa. Tällaisissa tilanteissa moniammatillinen yhteistyö on ratkaisu ja yhteistyöllä voidaan selvittää myös se, mihin ongelmaan kannattaa pureutua ensimmäisenä.

Välimäki (2007, 23) tuo esille syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ongelmien monitahoisuuden. Usein nuorten tarpeet eivät liity pelkästään työelämävalmiuksien parantamiseen tai lisäkoulutuksen, vaan taustalla voi olla esimerkiksi oppimisvaikeuksia tai psyykkisiä tai päihdeongelmia. Välimäki pitää erittäin tärkeänä, että joku taho ottaisi kokonaisvastuun nuoren tilanteesta ja ongelmien ratkaisusta. Palvelurakenteiden joustavuus ja yhteistyökyky mitataan etenkin silloin, kun on kyse syrjäytymisuhan alla olevista nuorista. Suuri joukko nuoria jää peruskoulun jälkeen vaille minkäänlaista tuki- tai neuvontapalveluita, koska he eivät oma-aloitteisesti hakeudu näihin palveluihin. Passivoitumisen ehkäisemiseksi tarvitaankin juuri etsivää nuorisotyötä, joka aktiivisesti etsii näitä nuoria. (mts. 24.) Suuriin haasteisiin vastaaminen edellyttää paikallisiin oloihin sovellettuja ratkaisuja, mutta myös tehokasta valtakunnallista tai alueellista koordinoitua ja ohjausta. Tähän tarvitaan kaikkien nuorten parissa toimivien välistä yhteistyötä. (mts. 25–26.)

Cederlöf (2007) pohtii teoksessaan laajasti nuorisotyötä, jonka yhteyteen myös etsivä nuorisotyö luonnollisesti kuuluu. Hän kuvailee (mts. 48) paikallisesti hyvin toimivassa moniammatillisessa yhteistyössä nuorisotoimella olevan arvostettu ja vakiintunut asema. Nuorisotyön kohdalla moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa valmiuksia ohjata asiakkaita palvelujärjestelmään, ottaa heitä vastaan muilta palvelusektoreilta sekä tukea nuoria itsenäiseen selviytymiseen ja elämään. Kuntatasolla katsottuna (mts. 208) nuoriin liittyvien toimien kokonaisuuteen kuuluu olennaisena osana eri tahojen ja toimijoiden muodostamat verkostot, ryhmät ja tiimit. Moniammatillisuudella tarkoitetaan etenkin kunnan eri toimialojen poikkihallinnollista vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Lisäksi moniammatillisuuteen kuuluu kuntatoimijoiden suhde muihin alan merkittäviin toimijoihin.

6 SOSIAALIALAN PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN

Sosiaalialan palveluiden kehittäminen on aina ajankohtainen aihe. Maailma muuttuu jatkuvasti ja sitä myötä yhteiskunta luo erilaisia haasteita yksilöille. Nykypäivänä ihmisten on pärjättävä yhä kovenevassa ja haasteellisemmassa ympäristössä. Tämä aiheuttaa yksilöille mitä erilaisimpia ongelmia. Sosiaalialan palveluiden tehtävänä on auttaa ja tukea ihmisiä vaikeissa elämäntilanteissa ja tähän pystyäkseen sosiaalialan palveluiden on muututtava ja kehityttävä yhteiskunnan mukana. Etsivä nuorisotyö on yksi keskeinen toimija nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä työssä. Sen toimintaa tulisi kehittää, jotta se tavoittaisi ja auttaisi mahdollisimman suurta joukkoa nuoria. Lisäksi toiminnan kehittäminen edistää etsivän nuorisotyön aseman vakiintumista osaksi moniammatillista yhteistyöverkostoa. Tutkimukseni on mukana juuri tämä kehittämisnäkökulma ja tässä luvussa käsittelen sosiaalialan palveluiden kehittämistä nykysuuntauksen valossa.

6.1 Nykysuuntauksena asiakkaiden osallistaminen

Toikon (2012, 144) mukaan sosiaalipalveluiden kehittämisellä pyritään luonnollisesti saavuttamaan laadukkaampia palveluja. Kehittäminen tapahtuu palvelun rakenteita ja työtapoja uudistamalla. Toikko (2011, 103) kertoo, että nykyajan kehityssuunta on selvästi se, että palveluiden käyttäjien eli asiakkaiden ääntä tulisi kuunnella yhä enemmän ja osallistaa heitä palveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja kehittämiseen. Toikko (2011, 112–113) huomauttaa, että sosiaalipalveluiden toimintaympäristöt ovat erilaisia, mistä syystä myös asiakkaiden osallistuminen voi toteutua monin eri tavoin. Toimivat osallisuuden muodot löytyvät vain kokeilemalla. Asiakkaat tuottavat kokemuksellista tietoa, he ovat siis kokemusasiantuntijoita. Kokemusasiantuntijuus syntyy henkilökohtaisesta kokemuksesta, joka rakentuu sosiaalisten prosessien kautta samassa asemassa olevien kanssa. Kokemustieto on ammatillisen tiedon ohella keskeinen palvelujärjestelmää kehittävä elementti.

Toikko (2011, 105) toteaa, että ajatus asiakkaiden osallistumisesta nousee sosiaalipalveluiden laatuun ja muotoon kohdentuvan kritiikin pohjalta. Palveluita tuotetaan asiakkaita varten, joten on ihan perusteltua, että he saavat huomiota myös niiden suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä. Tällä tavoin asiakas nousee palvelun tilaajan ja tuottajien rinnalle. On tärkeää, että palveluista keskustellaan yhdessä kaikkien kolmen tahon kanssa; tilaajan, tuottajan ja asiakkaan (mts. 106). Palvelujärjestelmää on hankala kehittää, jos sitä ei tehdä yhteistyössä kaikkien niiden kanssa, joita kehittäminen todella koskettaa (mts. 107). Tämänkaltaisesta kehittämisestä käytetään nimitystä käyttäjä- ja toimijälähtöinen kehittäminen (Toikko & Rantanen 2009, 1).

6.2 Käyttäjä- ja toimijälähtöinen kehittäminen

Toikon ja Rantasen (2009, 1–2) mukaan käyttäjä- ja toimijälähtöisessä kehittämisessä toimijoiksi nähdään kaikki ne, joita kehittäminen koskettaa jollain tavalla. Esimerkiksi organisaation yhteistyökumppanit ovat myös toimijoita, jotka tulisi ottaa mukaan organisaation palvelun kehittämiseen. Käyttäjä- ja toimijälähtöinen kehittäminen pyrkii vastaamaan ihmisten tarpeisiin, mistä syystä sitä voidaan kutsua myös ihmiskeskeiseksi suunnitteluksi. Käyttäjä- ja toimijälähtöisyyden käsitettä voidaan tarkastella ainakin neljästä eri näkökulmasta. Ensimmäisessä näkökulmassa voidaan pyrkiä ymmärtämään käyttäjien ja toimijoiden maailman ymmärtämistä. Tätä kutsutaan niin sanotuksi empaattiseksi kehittämiseksi, jossa yritetään ymmärtää käyttäjien ja toimijoiden tarpeita (Hyvönen, Reiskanen, Hepo & Saastamoinen 2007, Toikon & Rantasen 2009, 2 mukaan). Toikko ja Rantanen (mts. 2) toteaa, että tällöin käyttäjiä ja toimijoita pidetään todellisuuden parhaina kuvaajina ja heidän mielipiteitään kuullaan. Heiltä saamia tietoja käytetään kehittämistoiminnan apuna, mutta he ovat silti passiivisessa asemassa, koska eivät osallistu varsinaiseen kehittämistoimintaan.

Toikon ja Rantasen (mts. 2) mukaan toisessa näkökulmassa käyttäjät ja toimijat voivat osallistua myös itse kehittämistoimintaan. Heidän näkemyksensä voivat ohjata kehittämisprosessia sekä luoda sille realistisen tavoitteen ja keinot sen saavuttamiseksi. Kolmanneksi käyttäjät ja toimijat voidaan nähdä tasavertaisina kehit-

täjinä. Tällöin käyttäjien ja toimijoiden osallistuminen ei ole vain apuprosessi, vaan itse kehittämisen pääprosessi. Kehittämisen prosessi on tällöin avoin ja sen tavoitteet ja tulokset muodostuvat yhteisessä keskustelussa. Baiocchi (2005) toteaa Toikon ja Rantasen (2009, 3) mukaan, että neljänneksi käyttäjät ja toimijat voidaan ajatella kehittämistoiminnan päämiehinä, jolloin he omistavat koko kehittämissprosessin. Tällä on olennainen vaikutus kehittämistoiminnan asetelmaan.

Toikko ja Rantanen (2009, 3) toteaa, että kehittäminen sisältää erilaisia tehtäviä ja osaprosesseja, jotka voidaan jaotella konkreettiseen kehittämistoimintaan ja suunnitteluun sekä arviointiin. Osallistuminen konkreettiseen kehittämistoimintaan voi olla esimerkiksi jo olemassa olevan tuotteen tai palvelun arviointia (Hyysalo 2006, Toikon & Rantasen 2009, 3 mukaan), kokeilutoiminnan viemistä aitoihin toimintaympäristöihin tai toiminnan pilotointia. Konkreettisessa kehittämistoiminnassa fokus on käyttäjien ja toimijoiden subjektiivisissa kokemuksissa ja niiden mukaisissa palautteissa. Käyttäjät ja toimijat voivat myös osallistua kehittämistoimintaa ohjaavan tiedon muodostukseen. Tällöin käyttäjät ja toimijat voivat omien kokemustensa lisäksi esittää kehittämistoimintaa koskevia erittelyjä, vertailuja ja yhteenvetoja. (mts. 3–4.)

Tutkimuksessani tulee esille juuri konkreettinen kehittämistoiminta, jossa keskitytään käyttäjien ja toimijoiden subjektiivisiin kokemuksiin ja palautteisiin. Haastattelujen avulla käyttäjät ja toimijat osallistuvat kehittämistoimintaa ohjaavan tiedon muodostukseen.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimukseni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, ja kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa ei myöskään ole tarkoituksena todentaa valmiita totuusväittämiä, vaan ennemminkin tuoda esille todellisuuden moninaisuutta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152.) Laadullisessa lähestymistavassa todellisuus nähdään yksilöllisenä ja suhteellisenä (Morgan 2007, Nealen 2009, 270 mukaan). Laadullisessa tutkimuksessa kerätään syväluotaavaa tietoa verrattain pienestä ryhmästä, mikä mahdollistaa aiheen tutkimisen monipuolisesti ja yksityiskohtaisesti (Neale 2009, 10). Laadullisen tutkimuksen suurin etu on siinä, että se antaa tutkittaville mahdollisuuden pohtia kokemuksiaan avoimesti ja reflektoiden (Stewart ym. 1995, Nealen 2009, 10 mukaan). Koska tutkimukseni kohteena ovat ihmisten kokemukset, valitsin tutkimukseeni laadullisen lähestymistavan. Tällä tavoin pyrin samaan tutkimuksessani esiin etsivän nuorisotyön asiakkaiden ja yhteistyötahojen ajatuksia ja kokemuksia ilman ennakkoletuksia. Lisäksi tutkimusaineistoni kuvaa todellista elämää, eli ihmisten aitoja kokemuksia.

7.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, miten asiakkaat kokevat etsivän nuorisotyön palvelun ja kuinka moniammatillinen yhteistyö sujuu etsivän nuorisotyön ja muiden toimijoiden välillä. Tavoitteena on myös saada kehitysehdotuksia asiakailta ja yhteistyötahoilta koskien etsivää nuorisotyötä ja yhteistyötä heidän kanssaan. Näiden tavoitteiden pohjalta loin kolme tutkimuskysymystä. Kahden ensimmäisen alla on myös alakysymyksiä. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia näkemyksiä ja kokemuksia asiakkailla on etsivästä nuorisotyöstä?

Kuinka yhteistyö on toiminut etsivän nuorisotyön kanssa?

Miten ja millaisissa asioissa etsivä nuorisotyö on nuoria auttanut?

Millainen näkemys nuorilla on etsivän nuorisotyön tarpeellisuudesta?

2. Millaisia näkemyksiä ja kokemuksia yhteistyötahoilla on etsivästä nuorisotyöstä?

Millainen näkemys yhteistyötahoilla on etsivän nuorisotyön toiminnasta ja roolista moniammatillisessa palveluverkostossa?

Millaisissa asioissa ja kuinka paljon yhteistyötahot ovat tekemisissä etsivän nuorisotyön kanssa?

3. Millaisia kehitysehdotuksia asiakkailla ja yhteistyötahoilla on etsivälle nuorisotyölle?

7.2 Tutkimuksen kohderyhmän valinta

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ei luomaan tilastollisia yleistyksiä. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, keneltä tietoa kerätään. Kohderyhmällä tulisi olla joko paljon tietoa tutkittavasta asiasta tai omakohtaisia kokemuksia. Tästä syystä on tärkeää, että tiedonantajien valinta ei ole satunnaista vaan sen tulisi olla harkittua ja tarkoituksenmukaista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.) Luonnollisesti valitsin kohderyhmiksi etsivän nuorisotyön asiakkaat ja yhteistyötahot, koska tutkimukseni tarkoituksena oli kerätä juuri heidän kokemuksiaan etsivästä nuorisotyöstä.

Sain etsiviltä nuorisotyöntekijöiltä pitkän listan heidän yhteistyökumppaneistaan yhteystietoineen, joista valikoin haastateltavat. Yhteistyökumppaneina heillä on monia eri ammattien edustajia eri kunnista. Pyrin valitsemaan haastateltaviksi mahdollisimman monipuolisen otoksen niin, että kaikki kunnat ja ammatit tulisi edustetuksi. En asettanut ehtoja sille, kauanko yhteistyötä on tehnyt etsivän nuorisotyön kanssa tai kuinka tiivistä yhteistyö on. Mielestäni kaikenlaiset kokemukset ovat tärkeitä ja sellaisellakin, joka on ollut vain vähän yhteistyössä etsivän nuorisotyön kanssa, voi silti olla arvokasta tietoa. Haastateltavinani olivat kaksi sosiaalityöntekijää, koulun edustaja, terveydenhuollon edustaja sekä työ- ja elinkeinotoimiston edustaja. Otin aluksi yhteyttä sähköpostitse kuuteen yhteistyötahoon. Yksi

työntekijä oli juuri silloin lomalla, joten lähetin vielä seitsemännen haastattelukutsun. Viisi näistä yhteistyötahoista suostui haastatteluun ja kahdelta en saanut mitään vastausta sähköpostiini. Sovimme haastatteluajat heille sopiviin ajankohtiin ja haastattelut toteutettiin haastateltavien omalla työpaikalla aikataulun mukaan. En ilmoittanut etsivälle nuorisotyölle, keitä yhteistyötahoja haastattelin, mutta osa haastateltavista kertoi itse heille osallistuvansa tähän tutkimukseen. Tämä oli hyväksyttävää, mutta halusin pitää yhteistyötahojen henkilötiedot salaisina siitä syystä, että aineisto olisi mahdollisimman totuudenmukaista ja kritiikkiäkin uskallettaisiin antaa, kun henkilötiedot eivät tule julki tutkimuksessa.

Etsivän nuorisotyön asiakkaiden valinta haastatteluun kulki siten, että etsivät nuorisotyöntekijät kyselivät asiakkailtaan, kuka haluaisi osallistua haastatteluun. Haastatteluun päätyi lopulta neljä nuorta, vaikka alun perin tavoitteena oli viisi. Yksi nuori jätti tulematta haastatteluun, mutta kaikki muut haastattelut sujuivat sovitun aikataulun mukaisesti. Nuoria oli kuitenkin suhteellisen vaikea suostutella haastatteluun, joten olin tyytyväinen siihen, että edes neljä lopulta osallistui. Asiakkaiden valinnassa oli hankala asettaa kovinkaan paljon kriteerejä, koska haastateltavia oli muutenkin hankala saada. Toiveeksi esitin, että olisi hyvä, jos kumpikin sukupuoli tulisi edustetuksi. Onnekseni sain haastateltavaksi sekä naisia että miehiä ja heillä oli melko pitkä kokemus etsivästä nuorisotyöstä yhtä lukuun ottamatta. Näin sain paljon kokemustietoa näiltä nuorilta. Haastatteluista kaksi toteutettiin Alavudella Fasadissa, jossa Kuusiokuntien etsivällä nuorisotyöllä on toimisto. Kaksi muuta haastattelua toteutettiin luokkatilassa Fasadin vieressä olevassa rakennuksessa, jossa toimii Paja66.

7.3 Aineistonkeruu ja tutkimusmenetelmä

Haastattelu on yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Haastattelun etuna on muun muassa se, että haastateltava on tutkimustilanteessa subjektina ja hänellä on mahdollisuus tuoda vapaasti esille itseään koskevia asioita. Lisäksi haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, jolloin voidaan esittää tarkentavia kysymyksiä ja selventää saatuja vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2004, 194.) Täten haas-

tattelu on joustava tapa kerätä tietoa, koska tilanteessa pystyy toistamaan kysymyksiä tai esittämään niitä eri tavalla, mikäli haastateltava saa väärinkäsityksiä. Laadullisen tutkimuksen haastattelussa tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa tutkitusta asiasta. Tämän takia on hyvä antaa kysymykset tai aiheet jo valmiiksi haastateltaville, jotta he voivat tutustua niihin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.)

Haastattelun voi suorittaa lomakehaastatteluna, teemahaastattelulla tai syvähaastattelulla. Näitä kolmea eri tapaa erottelee se, miten strukturoitu toteutus on (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74.) Valitsin haastattelumenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun. Se on lähempänä strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua. Teemahaastattelussa on ennalta määritellyt aihepiirit eli teemat, joihin etsitään vastauksia tarkentavilla kysymyksillä, mutta kysymysten esittämisjärjestystä tai muotoa ei ole ennalta määrätty. Teemahaastattelu tuo haastateltavien ääneen kuuluviin ja ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja asioille luomat merkitykset ovat tärkeitä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.)

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi näistä syistä teemahaastattelun, koska koin sen kaikista sopivimmaksi tavaksi saada vastauksia tutkimuskysymyksiini. Ajattelin, että saan monipuolisempia ja syvempiä vastauksia, koska pystyn esittämään lisäkysymyksiä haastattelun aikana. Lisäksi uskon, että haastattelutilanteessa haastateltava keskittyy paremmin kysymyksiin ja vastauksiinsa, toisin kuin vastatessa esimerkiksi kyselylomakkeeseen. Halusin, että kokemuksista kerrottaisiin monipuolisesti eikä vain yhdellä tai kahdella lauseella. Toisaalta halusin, että teemahaastattelussa on valmiit aihepiirit eli teemat, joihin haluan vastauksia, koska muuten haastateltavien tuottama tieto olisi voinut olla hyvinkin monitahoista. Tämä olisi tuottanut vaikeuksia analyysivaiheessa ja tulosten rakentamisessa. Yhteistyötahojen teemahaastattelun runkoa tehdessäni käytin apuna Kuusiokuntien etsivältä nuorisotyöltä saamaani valmista verkostotyytyväisyyskyselylomaketta, joka oli tarkoitettu juuri heidän yhteistyötahoilleen. Tästä valmiista lomakkeesta poimin aiheita ja kysymyksiä teemahaastattelurunkooni. En kuitenkaan rakentanut omaa haastattelurunkoani täysin tätä kyselylomaketta myötäillen, se toimi lähinnä vaan apuna minulle.

Toteutin teemahaastattelut yksilöhaastatteluina, koska ajattelin, että etsivän nuorisotyön asiakkaat voisivat osallistua paremmin, jos haastattelutilanteessa olisi vain

minä ja nuori kahdestaan. Myös yhteistyötahojen haastattelut koin paremmaksi toteuttaa yksilöhaastatteluina, koska yhteistyötahot toimivat erillään ja useissa eri toimipaikoissa, jolloin sopivaa haastattelu-aikaa ja -paikkaa olisi voinut olla vaikea sopia. Haastattelut kestivät etsivän nuorisotyön asiakkaiden osalta keskimäärin noin 20 minuuttia ja yhteistyötahojen osalta noin 30 minuuttia. Nauhoitin haastattelut ja litteroin ne sitten nauhalta tekstimuotoon. Haastateltavat tiesivät aiheen, johon kysymykset liittyivät, mutta valmiita teemoja tai kysymyksiä he eivät saaneet. Minulla oli haastattelutilanteissa teemahaastattelurungot (Liite 1. ja 2.) ja tarkentavat kysymykset paperilla, joiden avulla vein haastattelua eteenpäin.

Haastattelutilanteen alussa kävin vielä suullisesti läpi hieman haastattelun kulkua ja sopimusasioita. Tässä vaiheessa allekirjoitettiin myös sopimus haastatteluun osallistumisesta ja aineiston käytöstä (Liite 3.). Sekä haastateltavalle että minulle jäi omat kopiot sopimuksesta. Lisäksi alaikäisten haastateltavien kohdalla pyysin myös heidän huoltajansa allekirjoitetun suostumuksen (Liite 4.). Yhden asiakashaastattelun kohdalla huoltajan allekirjoitusta ei saatu ennen haastattelua, joten allekirjoitettu suostumus toimitettiin minulle jälkikäteen. Pysin luomaan haastattelutilanteesta mahdollisimman rennon ja kerroin, että haastateltava saa kertoa ihan vapaasti kokemuksistaan eikä haastattelu etene tarkkojen kysymysten mukaan. Haastattelutilanteet olivat rauhallisia eikä häiriötekijöitä juurikaan ollut. Tilat, joissa haastattelut suoritettiin, olivat toimivat, koska keskeytyksiä tai muita häiritseviä tekijöitä, kuten melua, ei esiintynyt.

7.4 Aineiston analysointi

Laadullisen tutkimuksen analysointiin voidaan soveltaa tiettyä runkoa. Analyysi alkaa siitä, että aineistosta kerätään kaikki se tieto, joka kuuluu ennalta määritettyihin tutkimusongelmiin tai kysymyksiin. Kaikki muu turha tieto jätetään huomiotta. Aineistosta löydetty merkityksellinen tieto erotellaan ja merkitään. Lopuksi tieto luokitellaan tai teemoitetaan, jonka pohjalta kirjoitetaan lopulta yhteenveto. (Laine 2001, 26–43, Tuomen & Sarajärven 2009, 92 mukaan.) Kaikissa laadullisissa tutkimuksissa voidaan käyttää perusanalyysimenetelmänä sisällönanalyysia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91), jota käytän omassa tutkimuksessanikin. Sisällönanalyysilla

voidaan käsitellä kaikenlaista tallennettua kommunikointia; haastattelujen litteroituja, videotallenteita, erilaisia dokumentteja ja niin edelleen. (Mayring 2000, 2). Sisällönanalyysilla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Kerätty aineisto siis järjestetään johtopäätösten tekoa varten. (Grönfors 1982, 161, Tuomen & Sarajärven 2009, 103 mukaan.) Sisällönanalyysi tarkastelee inhimillisiä merkityksiä, joita etsitään tekstistä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104).

Lähdin etenemään aineiston analyysissäni siten, että poimin tekstistä teemojen alle kuuluvat vastaukset, jotka merkitsin eri väreillä. Teemahaastattelurungoissani oli neljä eri teemaa sekä asiakkaille että yhteistyötahoille. Järjestin ensin vastaukset näiden teemojen alle ja etsin vastauksista samankaltaisuuksia. Tämän jälkeen laitoin vastaukset vielä kolmen tutkimuskysymyksen alle. Täten pystyin järjestelmään vastauksia, jotka saattoivat esiintyä litteroidussa tekstissä missä järjestyksessä tahansa ja muodostamaan niistä kokonaisuuden, joka vastaa tutkimuskysymyksiini. Lisäksi sain aineistosta tiivistettyä usein esiintyneet vastaukset.

7.5 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettisyyteen vaikuttavat monet tekijät. Näitä ovat muun muassa tutkimusaiheen valinta, tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kohtelu sekä tutkimuksen toteutuksen ja tulosten raportointi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 26–28.)

Tutkimusaiheen valinnassa tulisi miettiä, kenen ehdoilla se tehdään ja miksi tutkimukseen ylipäätään ryhdytään. Tässä vaiheessa tulisi myös miettiä, mikä yhteiskunnallinen merkittävyys aiheella on ja mitkä ovat perustelut aiheen valinnalle. (mts. 26.) Olen tuonut tutkimukseni valinnan perusteluita esille johdannossa ja taustoissa. Näissä selvennän syitä sille, miksi olen valinnut juuri tämän aiheen ja näkökulman. Mielestäni perustelut aiheen valinnalle ovat hyvät. Taustasta tulee esille, että aihe on ajankohtainen ja huomioitu sekä presidentin että hallituksen toimesta. Lisäksi tarvetta kyseiselle tutkimukselle mielestä on.

Kun tutkimuskohteena ovat ihmiset, tulee ottaa selvää, miten henkilöiden suostumus hankitaan, millaista tietoa heille annetaan ja millaisia riskejä heidän osallistumiseensa sisältyy. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää tiedonhankintatapoihin ja koejärjestelyihin. (mts. 26.) Tutkittavien informointi on tärkeä asia. Heille on annettava tiedot tutkimuksen toteuttajasta ja taustaorganisaatiosta sekä heidän yhteystietonsa. Lisäksi on hyvä kertoa, mistä on tutkittavien yhteystiedot saatu. Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet on myös selvennettävä tutkittaville. Osallistuminen tutkimukseen tulee aina olla täysin vapaaehtoista. Tutkittaville on kerrottava tarkasti mitä tutkimukseen osallistuminen konkreettisesti tarkoittaa. Luottamuksellisten tietojen suojaaminen tulee taata tutkittaville. Tähän kuuluu yleensä lupaus siitä, ettei annettuja tietoja luovuteta eteenpäin ja tutkittavien henkilöllisyys ei tule julki tutkimusraportissa. Tutkimuksenaineiston käytöstä ja hävityksestä tai arkistoinnista tulee sopia myös tutkittavan kanssa. Tutkittaville voidaan myös laatia erillinen allekirjoitettava tutkimussuostumus. (Tutkittavien informointi 2007.)

Tutkimuksessani tiedotin haastateltaville, mitä tutkimukseeni osallistuminen tarkoittaa ja edellyttää. Kerroin myös pääpiirteisesti mitä tutkin ja miksi. Kerroin aineiston tallentamisesta, käyttämisestä ja hävittämisestä. Takasin haastateltaville, ettei aineistoa käytetä muuhun kuin omaan tutkimukseeni ja haastateltavien henkilöllisyys ei paljastu tutkimusjulkaisussa. Lisäksi laadin erillisen tutkimussuostumuksen, jonka haastateltavat allekirjoittivat. Siinä oli nämä edellä mainitut asiat myös kirjallisena. Osa asiakkaista, joita haastattelin, oli alaikäisiä, jolloin pyysin myös kirjallisen luvan heidän huoltajaltaan. Haastateltavat olivat vapaaehtoisesti mukana tutkimuksessa, koska pyynnöstä sai myös kieltäytyä.

Tutkimuksessa tulee välttää epärehellisyyttä kaikissa sen osavaiheissa. Lainatun tekstin lähdemerkinnät tulee olla asianmukaisia, kaikki tutkimusryhmän jäsenet tulee mainita julkaisussa ja tutkija ei saa plagioida myöskään omia aikaisempia tuotoksiaan. Lisäksi tuloksia ei saa kaunistella tai seipitellä eikä myöskään yleistää kritiikittömästi. Raportoinnin ei saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista ja tutkimuksen puutteetkin on tuotava esille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 27–28.)

Olen pyrkinyt tutkimukseni raportoinnissa kertomaan mahdollisimman yksityiskohdallisesti tutkimuksen eteneminen ja toteutus. Myös lähdemerkintöjen kohdalla olen yrittänyt olla mahdollisimman huolellinen ja tarkka. Tulosten analysoinnissa ja tul-

kinnassa olen tavoitellut aineiston käyttämistä siten, ettei tieto muutu tai omat ajatukseni vaikuta tulkintaan. Lisäksi olen kertonut pohdinnassa niitä seikkoja, jotka saattoivat vaikuttaa tutkimukseen.

7.6 Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys

Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. Tähän voidaan käyttää monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimuksen luotettavuuden arviointiin kuuluvat reliaabelius, eli mittaustulosten toistettavuus, sekä validius, eli tutkimuksen pätevyys. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 261.) Nämä termit ovat syntyneet kvantitatiivisessa tutkimuksessa, mikä aiheuttaa epäselvyyksiä niiden siirtämisessä kvalitatiiviseen tutkimukseen (mts. 217). Wolcott (1995, Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran 2004, 217 mukaan) toteaa, että validiuden käsite on epäselvä ja ei sinällään sovi kvalitatiiviseen tutkimukseen. Voidaan aiheellisesti ajatella, että jokainen yksilöä ja kulttuuria koskeva kuvaus on ainutlaatuinen, joten perinteiset luotettavuuden ja pätevyuden arvioinnit eivät sovi tähän tarkoitukseen.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi silti arvioida, vaikka kyseisten termien käyttö voi olla hiukan vaikeaa. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tarkka selostus tutkimuksen vaiheista ja toteuttamisesta. Aineiston tuottamisen olosuhteet olisi selvennettävä tarkasti. Esimerkiksi kaikista mahdollisista haastatteluun vaikuttavista asioista ja häiriötekijöistä tulisi antaa totuudenmukainen kuva. Myös tutkimustulosten luokittelu ja vastausten analysointi tulisi perustella mahdollisimman hyvin ja tarkasti; miksi on päätynyt näihin tulkintoihin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 217–218.)

Tutkimuksen reliaabelius voidaan todeta monella eri tavalla. Yksi tapa on esimerkiksi kahden eri arvioijan samanlaiset tulokset, jolloin voidaan todeta, että tulokset ovat reliaabeleita. Kvantitatiivisissa tutkimuksissa on myös kehitelty erilaisia tilastollisia menettelytapoja, joiden avulla voidaan arvioida mittareiden luotettavuutta. Lisäksi on olemassa testattuja kansainvälisiä mittareita, joita käyttämällä pyritään nostamaan mittauksen tasoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 216.)

Tutkimuksen pätevyyden eli validiuden tutkiminen tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin tutkia. Esimerkiksi kyselylomaketta täyttäessä kohdehenkilö saattaa ymmärtää kysymykset väärin, jolloin vastaus ei ole pätevä juuri siihen, mihin tutkija on itse sen ajatellut vastaavan. Tämä aiheuttaa siis virhetulkintoja. Tutkimuksen validiutta voidaan arvioida eri näkökulmista. Näitä ovat ennustevalidius, tutkimusasetelmavalidius ja rakennevalidius. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 216–217.) Tutkimuksen pätevyyttä voidaan myös tarkentaa käyttämällä useita eri menetelmiä. Tästä menetelmien yhteiskäytöstä käytetään termiä triangulaatio. (mts. 218.)

Pyrin omassa tutkimuksessani selventämään tarkasti tutkimukseni kulun ja sen toteuttamisen. Kerron aineistonkeruustani, menetelmistä, kohderyhmän valinnasta ja siitä, miten haastattelutilanteet on toteutettu. Pohdin myös haastatteluihin vaikuttavista tekijöistä sekä annan oman arvioni haastatteluiden onnistumisesta. Tutkimustuloksissa olen pyrkinyt saamaan aineistosta irti kaiken mahdollisen, mikä liittyy tutkimuskysymyksiini. Olen myös tuonut esille sitaateissa haastateltavien omia sanoja, mikä toimii yhtenä tutkimustulosteni perusteluna. Lisäksi nojaan johdopäätöksissäni teoriaan, joka tuo perusteluja sille, miksi olen päätenyt niihin. Nämä asiat tuovat luotettavuutta tutkimukselleni.

8 Tutkimustulokset

Aineiston analysoinnin perusteella olen jaotellut vastaukset kolmen tutkimuskysymyksen alle. Lisäksi olen jaotellut tuloksia haastatteluissa olevien teemojen mukaan. Lopuksi käsittelen esille nousseita kehitysehdotuksia. Jokaisen tutkimuskysymyksen alussa kerron tiivistetyssä muodossa tutkimustulokset, jonka jälkeen tarkastelen yksityiskohtaisemmin tutkimuskysymykseen liittyviä tuloksia. Pyrin siihen, että sain teksteistä irti kaiken sen tiedon, joka liittyy tutkimuskysymyksiini.

8.1 Asiakkaiden kokemukset etsivästä nuorisotyöstä

Tämän tutkimuskysymyksen alakysymyksinä olivat: Kuinka yhteistyö on toiminut etsivän nuorisotyön kanssa? Miten ja millaisissa asioissa etsivä nuorisotyö on nuoria auttanut? Millainen näkemys nuorilla on etsivän nuorisotyön tarpeellisuudesta?

Tämän tutkimuskysymyksen tuloksen tiivistäminen oli helppoa, sillä kaikki nuoret olivat kokeneet etsivän nuorisotyön positiivisena asiana elämässään. Mitään negatiivista ei toiminnasta tullut nuorten suusta esille. Yhteistyön etsivän nuorisotyön kanssa nuoret olivat kokeneet helpoksi ja rennoksi. Nuoret kertoivat saaneensa etsivältä nuorisotyöltä eniten apua koulu- ja työasioissa, mutta haastatteluissa tuli esille myös muunlainen tuki ja apu. Kaikki nuoret kokivat etsivän nuorisotyön tarpeellisenä palveluna ja suosittelivat sitä myös muille nuorille.

Taustatiedot. Haastateltavat nuoret olivat 17–25-vuotiaita. Kolmella nuorista oli peruskoulupohja ja yhdellä nuorista oli toisen asteen koulutus. Yksi nuorista opiskeli tällä hetkellä ja yhdellä oli työpaikka tiedossa. Kaksi nuorista ei opiskellut tai työskennellyt haastatteluhetkellä, mutta molemmilla oli suunnitelmia tulevaisuuden suhteen. Toinen yritti päästä oppisopimuskoulutukseen ja toinen työharjoitteluun.

Etsivän nuorisotyön asiakkuus. Yksi nuorista oli tullut asiakkaaksi sosiaalitoimen kautta, yksi koulun ja vanhempansa kautta sekä kaksi työ- ja elinkeinotoimiston kautta. Yksi nuorista oli ollut asiakkaana puoli vuotta, yksi vuoden, yksi noin kaksi vuotta ja yksi vain kuukauden. Kenelläkään nuorista ei ollut mitään aikaisempaa tietoa etsivästä nuorisotyöstä ennen asiakkuutta.

Kaksi nuorta kertoi motivoituneensa hyvin työskentelyyn etsivän nuorisotyön kanssa. Kahdelle nuorista motivoituminen oli ollut aluksi vaikeaa, mutta tutustuminen etsiviin nuorisotyöntekijöihin ja heidän toimintaansa oli helpottanut oloa. Yksi nuorista kuvailikin, että juuri tietämättömyys etsivän nuorisotyön toiminnasta oli luultavasti ollut syynä hänen negatiiviseen asenteeseensa aluksi.

No mä olin ensin tosi silleen epävarma ja että mikähän tää juttu nyt oikeen on ja katoin niinkö vähän nenänvartta pitkin, mutta sitte ku rupes tutustumaan, niin mä oon tosi paljon tykänny--A2.

Toinen nuori kuvaili työskentelyn alkua seuraavasti:

No eihän mua ny aluksi kiinnostanu yhtään, mutta kyllä se mukavaa sitte oli, ku lähti vaan tähän hommaan, että ollu kyllä mukavaa olla nuotten kanssa. A4

Kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä. Kaikki neljä nuorta kertoivat saaneensa apua etsivältä nuorisotyöltä koulupaikan hakemiseen ja työkuviioihin. Työkuviioihin kuului näiden nuorten kohdalla työharjoittelupaikan etsimistä ja sopimusten tekoa, palkkatyöpaikan etsimistä ja oppisopimuskoulutuksen järjestämistä. Lisäksi kaksi nuorista kertoi olleensa myös Paja66:ssa jaksolla. Yksi nuorista kertoi käyneensä koulutusmessuilla Seinäjoella etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Yksi nuorista oli kokenut positiivisena sen, kun oli kannustettu opiskelemaan vielä, vaikka hänellä oli jo yksi ammatti. Kolme nuorista kertoi saaneensa apua työ- ja elinkeinotoimistossa asioimiseen sekä erilaisten hakemusten ja papereiden täyttämiseen.

No, paljolti paperihommissa, mikä ei oo koskaan ollu mikään mun lempiaihe. Justiin kaikkien hakemusten ja kaavakkeiden täytöissä ja tälläsissä-- A3.

Kaikki neljä nuorta kokivat myös saaneensa muutenkin tukea koulu- ja työasioissa etsivältä nuorisotyöntekijältä. Kaikki nuoret mainitsivat etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa käydyt keskustelut, jotka olivat auttaneet selventämään omia ajatuksia ja tulevaisuudensuunnitelmia.

Alussa oli vaikeeta, ku ne kyseli, että mitä mä haluan niinkö tehdä edelleen, ku mä en oikeen tienny, että haluunks mä mennä kouluun vai heti töihin vai mitä. Se oli vaikee, mutta sitte keskusteltiin ne kaikki asiat läpi, niin tuli niinkö helpompi olo. A1

Kolme nuorista totesi, että he olivat saaneet myös muunlaista tukea etsivältä nuorisotyöltä. He toivat esille tukemisen arkielämässä ja siihen liittyvissä ongelmissa ja haasteissa.

Omalla kohdalla huomasin, kahdenkeskiset keskustelut työntekijöiden kanssa ainakin autto tosi paljon - - oman itsensäkin ja omien kokemustensa ja historian, tulevaisuuden suunnitelmien läpikäyminen luotamuksellisesti -- niin sekin oli sellainen mikä niinku mua autto itteä. A3

Yksi nuorista koki, että etsivä nuorisotyö auttaa asiassa kuin asiassa, mitä elämässä voi tulla vastaan. Yksi nuori kuvaili etsivältä nuorisotyöltä saamaansa tukea näin:

No kouluihin ny ainakin oon saanu apuja ja sitte elämälle ainakin saanu apuja--No vähän virtaa ainakin elämähän ja että on päässy vähän kärryille asioista. A4

Yksi nuorista kertoi erittäin tärkeäksi sen, että on joku ihminen, joka tukee ja tarvittaessa kannustaa voimakkaasti eteenpäin ja tekemään asioita.

No ylipäätään mä oisin varmaan jo masentunu tietokonenörtti, jos ei olis mitään työkkäristä sanottu, että tämmöinen palvelu on-- et mä oisin umpilaiska ja makaisin neljän seinän sisällä--A2

Myös toinen nuori, joka oli lopettanut koulun kesken, koki, että jos ei olisi tullut etsivään nuorisotyöhön, olisi hän jäänyt vain kotiin yksin miettimään eikä olisi saanut mitään aikaiseksi. Yksi nuorista koki, että oli saanut uusia ihmisiä verkostoon ja täten myös kokemusta vuorovaikutuksesta.

Nuoret kertoivat, että suurin osa työskentelystä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa on ollut juuri koulu- tai työasioiden hoitamista ja selvittämistä. Kaksi nuorista, jotka olivat olleet myös pajalla, mainitsivat myös muunlaisen vapaa-ajan viettämisen, kuten erilaiset retket. Nämä tekemiset liittyivät kuitenkin osaltaan pajatoimintaan.

Nuoret kokivat, että etsivä nuorisotyö poikkeaa muista tahoista, joiden kanssa he ovat työskennelleet. Tällaisiksi tahoiksi mainittiin Työ- ja elinkeinotoimisto, Kela ja sosiaalitoimisto. Yksi nuori koki etsivät nuorisotyöntekijät tuttavallisiksi ja avoimiksi, että he puhuvat niin hyvät kuin huonot asiat suoraan. Lisäksi hän koki, ettei

toiminta ole niin virallista ja tiukkaa. Hän myös toi esille, että etsivät nuorisotyöntekijät tutustuvat ihmiseen persoonana, eivätkä keskity pelkästään siihen, että mihin toimenpiteisiin nuori saataisiin. Myös toinen nuori kuvaili hyvin samanlaisella tavalla etsivää nuorisotyötä, että se on paljon rennompaa ja työntekijöiden kanssa tulee helpommin toimeen. Hän vertasi toimintaa sosiaalitoimistoon.

Niin, kaikkien törttöilyjen takia ku tuli oltua niitten kans tekemisissä, niin eihän se ny mukavaa ollu, että tämä ny aivan erilaasta touhua tämä. A4

Yksi nuorista kertoi, että etsivä nuorisotyö poikkeaa siten muista tahoista, että toiminta on nopeampaa ja kaikki asiat sanotaan suoraan.

Ainakin nopeampaa toimintaa ja kaikki sanotaan suoraan ja niinku asiat on-- Tässä oli niin, että pistettiin heti tuulemaan ja soitettiin kouluhin läpitte-- A3

Kaikki nuoret kokivat yhteistyön etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa helpoksi. Etsiviä nuorisotyöntekijöitä kuvailtiin ystävällisiksi, mukaviksi, tuttavallisiksi, rennoiksi ja huumorintajuisiksi. Yksi nuorista koki, että etsivät nuorisotyöntekijät tekevät asiat helpoksi toteuttaa.

--ne tekee kaikesta mukamas niin helppoa ja yksinkertaista, mitä vois kuvitella jotenkin hirveen vaikeeks, niin yhtäkkiä se onkin hirveen helppoa, kun joku auttaa siinä. A2

Yksi nuorista kertoi olevansa itse niin sosiaalinen ettei yhteistyö tuottanut vaikeuksia. Hän koki, että asiat olivat selkeitä ja sujuivat hyvin. Hän myös painotti nuoren omaa asennetta, että mikäli se ei ole kohdallaan, niin työskentely vaikeutuu. Yksi nuorista koki, että on aina voinut sanoa etsiville työntekijöille asian kuin asian.

No kaikki on ollu kyllä helppoa, että on voinu sanoa kyllä kaikki jos on ollu jotain sanottavaa. Ja ettei oo tarttenu kyllä peljätä sitä sanomista. A4

Kaikissa haastatteluissa tuli esille se, että nuoret pystyvät luottamaan etsiviin nuorisotyöntekijöihin. Kaikki nuoret sanoivat, että pystyivät puhumaan työntekijöille avoimesti ja kertomaan vaikeitakin asioita. Kaksi nuorista mainitsi erikseen, etteivät he usko, että etsivät nuorisotyöntekijät kertovat heidän asioitaan eteenpäin.

--on hirveen helppo sanoa jotain, jos on jotain pahaa tapahtunu--A2

--tässä hommassa ainakin näki, että asiat on niinku ne sanotaanki, että ei ne lipsunu missään vaiheessa. Ja se, että jos sanoit luottamuksella jotain, niin se pysy sitte välit niinku siinä, jos et itte sanonu sitä jollekin muulle, niin ei sitä kyllä kuullu keltään muultakaan. A3

Nuoret kertoivat, että yhteydenpidon määrä riippui yleensä tilanteesta. Mikäli oli jokin akuutti koulu- tai työasia hoidettavana, niin yhteyttä pidettiin yleensä enemmän. Kaksi nuorista mainitsi, että olivat olleet viikoittain tai pari kertaa viikossa yhteydessä etsivään nuorisotyöntekijään. Kaksi nuorista ei osannut sanoa mitään tarkkaa määrää, mutta kertoivat, että ovat yhteydessä aina, kun on jotain asiaa. Kolme nuorista kertoi, että etsivät nuorisotyöntekijät soittavat useammin heille, kun he niille. Toisaalta he kuitenkin mainitsivat, että etsiville nuorisotyöntekijöille voi soittaa aina, kun on asiaa. Yksi nuorista kertoi, että lähdettyään opiskelemaan on yhteyttä kuitenkin vielä pidetty. Yksi nuori toi esille, että on hyvä, kun etsivät nuorisotyöntekijät voivat tulla nuoren luokse häntä tapaamaan, ettei kulkeminen tuota ongelmia. Kaksi nuorista mainitsi, että yhteydenpitoa on ollut sopivissa määrissä.

Ei missään nimessä ollu liian paljon, että ihan sopiva määrä. Kuitenkin sellaanen, ettei ollu sellaanen niinku tungeksivaa niinku se puuttuminen--se oli sellasta, että jos meinas lopahtaa kiinnostus niinnii sit se sai niinku uutta pontta alle ja jaksoi jatkaa eteenpäin ja tosi kannustavaa. A3

Kaikissa haastatteluissa tuli esille, että nuoret kokivat saaneensa äänensä ja mielipiteensä kuuluviin. Nuorten mukaan etsivät nuorisotyöntekijät kysyvät aina nuoren omaa mielipidettä ja sen pohjalta toimitaan ja tehdään suunnitelmia.

Ihan hyvin otettiin huomioon, että kuunneltiin kaikki, mitä mulla oli sanottavaa ja näin että mitä mä halusin. A1

Kaikki nuoret kertoivat, että pitävät etsivää nuorisotyötä tärkeänä ja tarpeellisena palveluna. He kokivat, että ovat saaneet apua sieltä itse ja suosittelevat sitä myös muille nuorille, joilla ei ole koulutus tai työpaikkaa, eivätkä tiedä, mitä tehdä tulevaisuudessa.

No ainakin tänne kannattaa tulla joka tapauksessa, jos ei tiedä niinkö itse, että mitä pitäis tehdä, että täältä autetaan niin paljon, kun pystytään. A1

Koska tää on kuitenkin tosi tarpeellinen juttu mun mielestä ja varmasti tosi moni tarttis ja haluais jotain tämmöstä--A2

On hyödyllinen ja toivottavasti mahdollisimman monessa kaupungissa niin olis käytettävissä vastaava. Oon ehdottomasti etsivän nuorisotyön kannalla ja toivon, että mahdollisimman moni nuori lähtis tähän mukaan, koska tää on ihan toimiva mahtava juttu. --Ja täältä saa esimerkiksi niinku ammattikouluun tai vastaaviin toisen asteen koulutuksiin niin saa varmasti kannustusta eikä missään nimessä kannata miettiä mitään välivuotta vaan tämä on sellane, mistä saa niinku uudestaan sen kipinän opiskeluun että täällä kannustetaan kyllä siihen. A3

--kyllä tää ainakin tarpeellinen on ollu mulle ja varmaan kaikille muillekin ja suosittelen kyllä kaikille muilleki tätä, jos ei oo mitää kouluja tai mitää, niin tänne vaan. A4

8.2 Yhteistyötahojen kokemukset etsivästä nuorisotyöstä

Toisen tutkimuskysymykseni alakysymyksinä ovat: Millainen näkemys yhteistyötaidoilla on etsivän nuorisotyön toiminnasta ja roolista moniammatillisessa palveluverkostossa? Millaisissa asioissa ja kuinka paljon yhteistyötahot ovat tekemisissä etsivän nuorisotyön kanssa?

Vastauksissa nousivat esille positiiviset kokemukset sekä tyytyväisyys etsivän nuorisotyön toimintaan. Yhteistyö koettiin helpoksi ja toimivaksi. Lähes jokaisessa haastattelussa tuli ilmi, että yhteistyö on tiivistä ja siihen on muotoutunut tietty malli, jolla se etenee.

Yhteistyötahojen taustaa. Haastateltavat yhteistyökumppanit olivat sosiaalityöntekijöitä sekä työ- ja elinkeinotoimiston, terveydenhuollon ja koulun edustajia. He olivat tehneet yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa hyvin vaihtelevan ajan, kolme haastateltavista oli tehnyt yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa siitä asti, kun se on ollut olemassa, siis noin viisi vuotta. Yksi haastateltava oli tehnyt yhteistyötä noin puoli vuotta ja yksi noin puolitoista vuotta. Neljä haastateltavista oli tehnyt suoraa yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa ja yksi haastateltava suurimmaksi

osin sosiaalityöntekijän kautta. Hänellä myös yhteistyö oli huomattavasti vähäisempää, kuin muilla neljällä haastateltavalla.

Moniammatillinen yhteistyö ja etsivä nuorisotyö. Neljä haastateltavaa toi esille tavalla tai toisella, että etsivään nuorisotyöhön ja sen toimintamalleihin ja työmenetelmiin tutustuminen on tapahtunut pitkälti yhteistyötä tehdessä. Kaksi haastateltavaa kertoi, että he ovat saaneet tietoa etsivästä nuorisotyöstä muun muassa kysymällä itse työntekijöiltä.

--siellä on sellasia helposti lähestyttäviä nää työntekijät, että saa kyllä soittaa, jos on jotain mielessä ja tulee äkkiä vastaus. Ja helposti sitä saa kiinni, että jos on jotain kysyttävää, niin siihen tulee kyllä vastaus, että hyvin se on kyllä selkiytynyt tässä yhteistyötä tehdessä, että mitä se on. Y1

Yksi haastateltava koki, että kuva etsivästä nuorisotyöstä on vasta muotoutumassa. Hänen mukaansa etenkin kouluissa etsivän nuorisotyön toiminta voi olla vähän vielä vierasta. Kaksi haastateltavaa toi esille, että työntekijävaihdokset etsivässä nuorisotyössä aiheuttavat sitä, että täytyy muodostaa uudet yhteiset toimintatavat.

Kaikissa viidessä haastattelussa tuotiin esille voimakkaasti se, kuinka tärkeä rooli etsivällä nuorisotyöllä on palveluverkostossa ja syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla oleville nuorille.

Toisaalta tää on niinku hirveen tärkeää työtä, että kuka näitä sitten hoitaa. Että tää on siinä suhteessa ensiarvoisen tärkeää ja pitäis ehkä olla enemmän aikaa ja muuta.--Y4

Yksi haastateltava sanoi, että työn tärkeyden huomaa jo niissä luvuissa, paljonko nuoria on etsivän nuorisotyön asiakkaina.

--ne tulokset on aika merkittäviä, jos aatellaan, että se määrä nuoria, mikä on etsivän nuorisotyön asiakkaina niin jäis ilman mitään. Niin siinä huomaa sen, että sillä on tosi iso rooli--Y1

Sama haastateltava sanoi myös etsivän nuorisotyön löytäneen nopeasti oman paikkansa palveluverkostossa. Myös toinen haastateltava toi esille, että hän yllättyi, kuinka paljon etsivän nuorisotyön asiakkaiksi löytyi nuoria, jotka eivät olleet

työnhakijoina tai sosiaalitoimen asiakkaina. Haastatteluissa mainittiin myös, että etsivän nuorisotyön rooli luultavasti korostuu vielä enemmän tulevaisuudessa.

Missään haastattelussa ei tullut ilmi, että salassapitovelvollisuus haittaisi yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa. Neljä haastateltavista mainitsi nuorisolain muutoksen, joka velvoittaa ilmoittamaan nuorista, jotka eivät saa peruskoulun jälkeen opiskelupaikkaa, keskeyttää toisen asteen koulutuksen tai armeijan. Tämä laki on haastattelujen mukaan helpottanut yhteistyötä, koska nuoren tai vanhempien lupa ei tarvitse olla ilmoitettaessa nuoren tiedot etsivään nuorisotyöhön.

Ei oikeastaan, koska meillä on nyt lakikin takana täs, että niistä pitää sanoa. Että se on, laki anto meille siihen aika hyvät edellytykset, sitä ennen oli vähän sellasta, että piti nuorelta pyytää lupa--Ja sitten kun ei saanu nuorta välttämättä kiinni ni, se oli esteenä--Y5

Yhden haastateltavan mukaan nuoren tai tämän vanhempien lupa täytyy olla annettaessa tietoja etsivään nuorisotyöhön. Haastateltavan kohdalla jokainen nuori oli luvan antanut.

Kysyttäessä etsivien työntekijöiden riittävydestä ja resursseista vastaukset olivat aika monipuolisia. Kaksi haastateltavaa toi tässä yhteydessä esille työntekijöiden vaihtuvuuden. Yksi haastateltava pohti sitä, kuinka hiukan epävarma rahoitus vaikuttaa siihen, että työntekijät vaihtuvat ja työsopimukset ovat määräaikaaisia. Kolme haastateltavaa totesi etsivän nuorisotyön olevan haasteellista työtä, mikä omalta osaltaan vie paljon työntekijöiltä aikaa. Yksi lisäsi myös tähän, että työntekijöiden on osattava vetää raja työn ja vapaa-ajan välille, etteivät he vedä itseään piippuun. Kahdessa haastattelussa tuli esille, että työntekijöitä saisi olla enemmän. Yksi haastateltavista koki, että työntekijöitä on ainakin vielä ollut riittävästi, että asiat on voitu nopeasti ja tehokkaasti hoitaa. Kolmessa haastattelussa pohdittiin välimatkojen vaikutusta etsivään nuorisotyöhön ja sen tarjoamiseen. Lähinnä haastateltavat näkivät pajatoiminnan osalta välimatkat haasteellisiksi, koska kulkemismahdollisuuksia ei asiakkailla aina ole. Varsinaiseen etsivään nuorisotyöhön ei välimatkaongelma tuntunut kohdistuvan.

Kaikki haastateltavat kokivat, että etsivä nuorisotyö tukee ainakin jollain tavalla haastateltavien omaa työtä ja tavoitteita. Kaksi haastateltavaa koki, että etsivällä nuorisotyöllä ja heillä on hyvin samansuuntaiset tavoitteet työlle. Yhdessä haastat-

telussa tuotiin esille, että etsivän nuorisotyön ennaltaehkäisevyys vähentää haastateltavan omia asiakkaita, koska ongelmiin voidaan puuttua jo ajoissa. Etsivä nuorisotyö koettiin myös oman työnkuvan täydentäjänä ja tärkeänä yhteistyökumppanina sekä työparina. Etsivän nuorisotyön olemassaolo myös koettiin helpottavan omaa työtä. Positiivisena asiana mainittiin myös se, että etsivällä nuorisotyöllä on enemmän aikaa ja liikkumavaraa tavoitella ja tavata nuoria kuin haastateltavilla omassa työssään. Lisäksi mainittiin, että on tärkeää, että etsivää nuorisotyötä olisi aina tarjolla ja sinne olisi mahdollisuus nuori ohjata, mikäli on tarvetta.

--olis ihan mahdoton tilanne, jos aattelis, ettei niitä olis. Y5

--itse ainakin pidän hirveen tärkeenä sitä, että pitäis olla tää etsivä nuorisotyö kaiken aikaa. Y4

-- ku meitä on kuitenkin aika moninainen joukko, joka tekee nuorten kans töitä, niin onhan se sillä tavalla merkittävä, et tietää, et on joku semmonenkin paikka, et jos tulee semmonen pudokas niin ei niinku tarvi aatella, et apua, tää jää nyt tähän ja mitään ei tapahdu. Y3

Etsivän nuorisotyön ammatillisuudesta keskusteltaessa vastaukset olivat monipuolisia. Osittain kysymys ymmärrettiin ehkä väärin, johtuen omasta kysymyksen muotoilustani. Haastatteluissa kuitenkin tuotiin esille asioita, jotka tekevät haastateltavien mielestä etsivästä nuorisotyöstä ammatillista. Useassa haastattelussa nousi esille etsivien nuorisotyöntekijöiden vahva osaaminen nuorten kanssa, että he osaavat kohdata erilaisia nuoria ja tehdä työtänsä siten, että jokaisen nuoren sen hetkinen tilanne ja persoona otetaan huomioon. Lisäksi ammatillisuuden katsottiin olevan myös sitä, että työntekijä osaa mennä nuoren tasolle ja puhua niin sanotusti yhteistä kieltä nuoren kanssa.

--työntekijät on päteviä ja kokeneita ja osaa tota arvioida sen ja mikä kellekin on sitte se hyvä, että kuinka usein tavataan ja mitä lähdetään tekemään--Y1

Myös luottamuksen rakentaminen nuoreen mainittiin yhdessä haastattelussa tärkeäksi osaksi ammatillisuutta.

--mutta ennenku nuoriin saa tällasen luottamuksen, niillähän voi olla vaikka mitä taustalla, niin pakkohan siinä niitten kaas on tehdä tällasta,

luoda sitä luottamusta. Oli se sitten puuhastelua, mutta niin että nuoret voi ees uskoutua niille työntekijöille ja muuta, että se ei voi aina olla hyvin virallista--kyllä siinä pitää tulla vähän vastahan ja kattoa minä näkönen se nuori on ja mennä siitä etehenpäin, että joidenkin kanssa pitää alottaa aika alusta. Y4

Haastatteluissa todettiin myös, että etsivän nuorisotyöntekijän persoonalla on väliä ja työ ei sovi kaikille, koska siinä pitää osata kohdata epävarmuutta ja pettymyksiä. Etsivään nuorisotyöhön löytyi myös vahva luotto, että sinne ohjattu nuori on hyvässä ja asiantuntevissa käsissä. Vain yhdessä haastattelussa mainittiin etsivien nuorisotyöntekijöiden koulutus, jolla haastateltava koki olevan merkitystä. Hän totesi, että tietty pohjakoulutus ja teoriaosaaminen täytyy olla hallussa, että työhön osaa suhtautua oikein.

Kokemuksia yhteistyöstä. Kaksi haastateltavaa kertoi, että ottavat yhteyttä etsivään nuorisotyöhön silloin, kun jonkun nuoren kohdalla näyttää siltä, että koulunkäynti ei oikein suju ja koulu on vaarassa keskeytyä tai on muuten noussut huolta nuoresta. Tilanteeseen on usein jo puututtu monenlaisin tukitoimin, mutta jos näyttää siltä, että olemassa olevat tukitoimet eivät riitä, niin etsivä nuorisotyö voidaan ottaa myös mukaan. Kahdessa haastattelussa tuli esille, että nuoren työttömän tai vailla opiskelupaikkaa olevan asiakkaan kohdalla otetaan suoraan yhteyttä etsivään nuorisotyöhön, koska se on ainut vaihtoehto, mikäli työntekijä ei itse voi auttaa nuorta.

Jos mulla ei oo keinoja auttaa sitä, niin mä heitän sinne--Ja varsinkin, jos on alle kolmekymppinen, jolla ei oo työtä, harjottelupaikkaa tai kouluun ei huvita tai näin, niin heti sinne. Ei siinä oo muuta vaihtoehtoa. Y4

Yksi haastateltava sanoi ottaneensa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön tilanteissa, kun nuoren kohdalla huomasi, ettei työpaikan tai välttämättä edes koulupaikan hakeminen ole ensisijalla, vaan nuori tarvitsi jonkinlaista apua ongelmiinsa ennen sitä.

Yhteydenpidon tiheyteen ei kukaan haastateltavista osannut sanoa mitään tarkkaa määrää. He kertoivat, että siihen vaikuttaa aina sen hetkinen tilanne ja yhteisten asiakkaiden määrä. Mikäli oli jokin akuutti tilanne hoidettavana, saatettiin yhteydessä olla monta kertaa päivässä. Rauhallisempina aikoina saattoi olla parikin

viikkoa ilman yhteydenottoa. Yksi haastateltava kertoi olleensa yhteydessä etsiviin nuorisotyöntekijöihin viikoittain. Yksi haastateltava kertoi olevansa yhteydessä etsivään nuorisotyöhön vain noin pari kertaa vuodessa.

Haastateltavat kertoivat, että yhteistyö etsivän nuorisotyön kanssa on monipuolista. Heillä saattaa olla yhteisiä asiakkaita, joita he tapaavat yhdessä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ja tekevät suunnitelmia nuorelle, muun muassa aktivointisuunnitelmia. Aktivointisuunnitelman tarkoituksena on selvittää, mitä palveluja tai toimia voidaan tehdä, että asiakkaalla olisi paremmat edellytykset työllistyä. Aktivointisuunnitelma on kokonaisvaltainen katsaus asiakkaan senhetkisestä elämäntilanteesta. Aktivointisuunnitelman tekoon osallistuu asiakas itse, sosiaalitoimiston edustaja, työ- ja elinkeinotoimiston edustaja sekä mahdollisesti muita ammattilaisia. (Kuntouttava työtoiminta, [viitattu 27.3.2013].) Yhteistyöhön kuului neljällä haastateltavista melko tiiviisti yhteydenpito yhteisten asiakkaiden asioista. Tiedottaminen puolin ja toisin koettiin tärkeäksi. Pääosin yhteydenpito tapahtui puhelimitse, mutta myös erilaisia tapaamisten ja sähköpostin välityksellä. Haastateltavat toivat myös esille, että etsivät nuorisotyöntekijät saa kiinni melko nopeasti tarpeen tullen.

Lisäksi haastatteluissa tuli esille, että etsivän nuorisotyön kanssa tehdään myös muutakin yhteistyötä kuin vain yhteisten asiakkaiden asioiden hoitamista. Tällaisia yhteistyömuotoja olivat esimerkiksi palaverit, joissa puitiin sekä yhteisten asiakkaiden asioita, mutta myös suunniteltiin toimintaa. Lisäksi etsivä nuorisotyö oli kahden haastateltavan mukaan useasti mukana erilaisissa moniammatillisissa tiimeissä ja palaverissa. Täten yhteistyötä tehtiin myös toiminnan suunnittelun ja kehittämisen merkeissä. Esimerkkinä yksi haastateltava kertoi palaverista, jossa moniammatillinen ryhmä kokoontui keskustelemaan nuorisotakuusta ja siitä, mitä se tarkoittaa ja miten se näkyy kunkin omassa työssä. Moniammatilliset kokoontumiset koettiin erittäin tärkeiksi yhteistyömuodoiksi, koska siten pystyy jakamaan tietoa ja pysymään kärryillä verkoston toiminnasta.

-- tiedetään kuka tekee mitäkin ja missä tekee, et se on niinku tosi tärkeää, että tietää sit kehenkä voi ottaa yhteyttä. Y3

No nää nyt ainakin on ollu hyviä, ku meillä on ollu näitä tämmösiä verkostokokoontumisia, et ne on niinku hyviä juttuja et se verkostoituminen ja se semmonen eri organisaatioiden välinen yhteistyö--Y3

Yhteistyö etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa koettiin erittäin helpoksi. Tähän vaikutti erityisesti se, että työntekijät ovat tulleet tutuiksi ja haastateltavien sekä etsivien nuorisotyöntekijöiden välille on syntynyt tietynlainen toimintamalli. Yhden haastateltavan mielestä juuri etsivien työntekijöiden ja heidän toimintamallinsa tunteminen loi luottamusta, joka on edellytys yhteistyölle. Yksi haastateltava koki, että yhteistyön toimivuuteen vaikuttaa myös työntekijöiden persoonat. Hänen mielestään yhteistyö on pelannut senkin takia niin hienosti

--niin se on tullu niin tutuksi tai kun tietää niitä tyyppejä ketä siellä on töissä niin sinne on niinkö tosi helppo ottaa yhteyttä ja nopeasti tavoittaa--että tosi sellasta saumatonta ja hyvää se yhteistyö--Y1

--yleensä se on niinku toiminu. Että ei siinä suhteessa, mä en ainaakaan oo kokenu mitenkään hankalaksi--Y4

--helppo tehdä sitä yhteistyötä. Ei siinä oo sen kummemmin..ja oikeestaan niinku me kyllä sellasella mallilla mennään eteenpäin kyllä koko ajan että.--Y5

Kahdessa haastattelussa tuotiin esille työntekijävaihdokset etsivässä nuorisotyössä, mikä aiheuttaa sen, että täytyy aina uudelleen tutustua työntekijöihin ja luoda uusi suhde. Myös yhteistyömuodot saattaa muotoutua uudelleen työntekijän vaihduttua. Toinen haastateltavista ei sanonut onko tämä hyvä vai huono asia, mutta toinen totesi sen vaikuttavan myös negatiivisesti. Hän toivoi, että työntekijät olisivat pysyvämpiä.

--tietystihän se olis hyvä niinku, että siinä olis pitempiaikaiset, mutta emmää tiedä onko se käytännössä mahdollista. Ku oppii jollekin, nii se on taas se uuden asian oppiminen sillälailla niinku, jokainen tekee työnsä vähän omalla tavalla, oppii niinku sovittamaan omat työtavat siihen toisen työtappoihin. Y4

8.3 Asiakkaiden ja yhteistyötahojen kehitysehdotukset

Kehitysehdotusten lisäksi kysyin asiakkailta, miten nuorten mielipide voitaisiin ottaa paremmin huomioon etsivän nuorisotyön toiminnassa. Yhteistyötahoilta kysyin myös, miten moniammatillista yhteistyötä voitaisiin vielä parantaa. Nuoret eivät keksineet kovin montaa kehitysehdotusta, mutta muutamia kuitenkin tuli esille. Heidän oli myös vaikea sanoa, miten nuoren mielipidettä voitaisiin toiminnassa ottaa enemmän huomioon. Yhteistyökumppanit pohtivat laajasti kehitysehdotuksia ja myös sitä, mitä haasteita nykyhetki ja tulevaisuus tuottavat etsivälle nuorisotyölle ja yleisesti nuorille.

Asiakkaat. Kaksi nuorista ei keksinyt mitään kehitysehdotuksia etsivälle nuorisotyölle. Heidän mielestään palvelu oli toiminut heidän kohdallaan moitteettomasti, eivätkä sen takia tienneet, mitä siinä voisi vielä parantaa. Yksi nuori toi esille, että olisi tärkeää, että syrjäytymisuhan alla olevia nuoria lähdettäisiin heti etsimään ja tavoittelemaan, etteivät he joutuisi väärille teille.

--että lähtee etsimään niitä nuoria heti sen jälkeen, kun ne vaikka peruskoulun jälkeen haluaa olla vaan tai sitten jos lopettaa koulun kesken. Niin heti saada se nuori kiinni, ettei se nuori joudu niinku väärään suuntaa--A3

Lisäksi hän koki, että kahdenkeskiset keskustelut etsivän nuorisotyöntekijän kanssa on tärkeitä ja sen takia niitä saisi olla. Yhden nuoren mielestä etsivän nuorisotyön pitäisi tuoda itseään paremmin esille. Keinoja tähän olisi hänen mielestään mainostus esimerkiksi internetissä, sosiaalisessa mediassa ja lehdissä tai esillä olo jossain tapahtumassa.

Koska tää on kuitenkin tosi tarpeellinen juttu mun mielestä ja varmasti tosi moni tarttis ja haluais jotain tämmöstä, mutta ne ei vaan tiedä tästä. Että jotenkin vaan pitäis saada enemmän näkyvyyttä ja mainostusta. A2

Vain yksi nuori kertoi ehdotuksen miten asiakkaiden oma mielipide voitaisiin ottaa paremmin huomioon. Hänen mukaansa nuoriin pitäisi tutustua kunnolla ensin ennen kuin aletaan suunnitella kiireellä mahdollisia koulu- tai työpaikkoja. Hänen mukaansa nuoret voivat olla aluksi niin ujoja etteivät uskalla sanoa, mitä haluavat.

Voi myös olla, etteivät he vielä edes itse tiedä, mitä tulevaisuudeltaan haluavat. Hän sanoi etsivien nuorisotyöntekijöiden jo tutustuvan hyvin nuoreen, mutta hänen mielestään sitä voisi vielä hiukan lisätä.

Yhteistyötahot. Haastatteluissa kaksi mainitsi, että on erittäin tärkeää, että jokainen apua tarvitseva nuori ilmoitettaisiin etsivään nuorisotyöhön ja että jokaiseen varmasti otettaisiin yhteyttä. Molemmilla oli aiempi kokemus nuoresta, johon ei etsivä nuorisotyö ollut ottanut yhteyttä, vaikka tällä ei ollut koulu- tai työpaikkaa. Epäselväksi jäi, oliko nuoren tiedot annettu etsivälle nuorisotyölle. Toinen haastateltavista totesi myös, että takavuosina kouluista ei ilmoitettu kovinkaan ahkerasti pudokkaista. Hän toivoi, että lakivelvoite on lisännyt ilmoitusten määrää.

--että entistä tarkemmin oltais siitä, että kukaan ei jäisi tai kukaan ei unohtuisi johonki--että vaikka se olis vähäpätöinenkin asia, niin se saattaa olla sille asiakkaalle aika tärkeitä. Y4

Yhden haastateltavan mielestä etsivän työn toiminnan rahoitus tulisi vakinaistaa. Tällä saataisiin aikaan varmempi työpaikka, jolloin työntekijät voisivat olla pysyvämpiä. Yhdessä haastattelussa otettiin myös esille se, että miehiä tarvittaisiin enemmän etsivässä nuorisotyössä. Miesten vähäinen osuus saattaa haastateltavan mielestä johtua palkkauksesta.

Kolme haastateltavaa toi esille tulevaisuuden ja resurssien lisäämisen etsivään nuorisotyöhön. Heidän mielestään tällä hetkellä resurssit vielä jotenkin riittävät, mutta tulevaisuudessa eivät välttämättä. Tähän tulisi valmistautua ja lisätä työntekijöitä, mikäli tarvetta on. Yksi haastateltavista totesi, että toiminnan tulisi pysyä yhtä tehokkaana kuin se tällä hetkellä on.

--jos rupee tuntuu siltä, että asiakkaita on enemmän ja enemmän, että mietitään se, että kuinka se saadaan säilymään yhtä tehokkaana--Y1

Yhden haastateltavan mielestä kouluihin tulisi lisätä etsivää työtä, jotta siellä voitaisiin heti puuttua nuoren ongelmiin ja ehkäistä koulun keskeytyminen. Hän näki koulun keskeyttämisen haasteena nuoren itsetunnolle ja uskolle tulevaisuuteen, etenkin jos hänellä on takana useita koulujen keskeyttämisiä. Yhdessä haastattelussa koettiin myös tärkeäksi, että etsivällä nuorisotyöllä olisi toimipiste jokaisessa kunnassa, jotka kuuluvat Kuusiokuntiin. Täten etsivä nuorisotyö saataisiin eläväksi

ja taattaisiin tasapuolinen kohtelu kaikille kunnille. Myös toimitilojen ulkomuoto nähtiin tärkeäksi seikaksi sen takia, että tilat houkuttelisivat nuoria ja he viihtyisivät siellä.

Haastatteluista myös kumpusi huoli siitä, onko etsivä nuorisotyökään tarpeeksi varhaista puuttumista. Varhainen puuttuminen huoliin ja ongelmiin koettiin kuitenkin tärkeäksi. Monet nuoret saattavat olla jo erittäin syrjäytyneitä ja moniongelmaisiksi, ja heidän auttaminen on aikaa ja resursseja vievää.

--että se ei aivan niinku tunnisi tai päiväs mee, että se on niinku sellainen pitkällinen...tai niinku yrittää voimaannuttaa ja osallistaa sitä nuorta niinku siihen omaan elämäänsä, niin se on joskus aika vaikeeta. Y5

Lisäksi asiakaskunta koettiin haasteelliseksi, koska ongelmien monitahoisuus vaatii myös monenlaista ammatillista osaamista. Yhdessä haastattelussa mainittiinkin, että olisi erittäin tärkeää, että etsivät nuorisotyöntekijät saisivat muiden ammattilaisten tuen nuorten auttamiseksi.

--tai sitten sekin, että kun on niin monitahoosia näitä, ku voi olla esimerkiksi päihdeongelmaa tai mielenterveysongelmaa tai heikkolahjaisuutta tai jotaki, että eihän ne, yks työntekijä ei voi niinku kaikkia hallita, että ne sais ne avut tai tuet periaatteessa siihen sitte--Y4

Kaksi haastateltavaa otti esille etsivien työntekijöiden työssä jaksamisen, jota täytyisi tukea tarpeeksi esimerkiksi tyky- toiminnalla ja työnohjauksella.

Etsivien nuorisotyöntekijöiden ajan tasalla pysyminen kaikkiin nuoriin liittyvissä asioissa nähtiin myös tärkeänä. Yksi haastateltava totesi, että siinä ei ole esiintynyt mitään ongelmaa, mutta toivoi, että jatkossakin etsivät nuorisotyöntekijät saisivat ja etsisivät tietoa, jotta osaisivat ohjata nuoria oikeisiin paikkoihin. Tiedottamisen merkitys tuli muutenkin esille haastatteluissa; on tärkeää, että tieto kulkee, eikä jää vain jonkun ihmisen tietoon. Yksi haastateltava toi esille sen myös sen, että olisi tärkeää jakaa tietoa etsivästä nuorisotyöstä myös nuorille itselleen. Tämä oli ainut kehitysehdotus, joka oli yhteneväinen sekä asiakkailta että yhteistyökumppaneilla.

--ja sit varmaan ihan se, et sitä tietoo siitä etsivästä nuorisotyöstä jotenkin, että nuorille itselleenki--Y3

Tiivis yhteistyö eri ammattikuntien ja organisaatioiden välillä nähtiin tärkeäksi. Yksi haastateltava puhui sektorirajoittuneisuuden poistamisesta ja siitä, että yhteistyön tulisi olla joustavaa ja sen keskiössä tulisi olla nuorten hyvinvointi.

--se eri organisaatioiden välinen yhteistyö ettei se olis niin kauhean semmosta sektorirajoitteista, et voitais mennä niinku läpi niiden sektoreitten ja tehdä yhteistyötä--että jotenkin miten siinä voitais toimia mahdollisimman joustavasti ja nuorta ajatellen. Y3

Moniammatillisuuden luoma laaja-alainen näkökulma nuoren elämään koettiin tärkeäksi. Moniammatilliseen yhteistyöhön ja toiminnan kehittämiseen toivottiin myös enemmän aikaa ja resursseja. Moniammatillisen yhteistyön onnistuminen nähtiin olevan myös persoonasta kiinni. Työntekijöiden tulisi sitoutua ja toimia yhteisen tavoitteen eteen. Kahdessa haastattelussa mainittiin tärkeäksi se, että jokaisen osaamista käytettäisiin yhteisen tavoitteen hyväksi. Tähän toinen haastateltavista lisäsi, että yhteistyö etsivien nuorisotyöntekijöiden välillä on tärkeää, että he pystyvät tukemaan toinen toistansa ja käyttämään jokaisen erityisosaamista hyödyksi.

Haasteeksi moniammatillisessa toiminnassa koettiin se, että lomien ja muiden poissaolojen aikana ei välttämättä jotain palvelua ole tarjolla. On nuoria, jotka tarvitsisivat juuri sillä hetkellä kyseisen palvelua, mutta he joutuvat odottamaan. Haastateltava ei kuitenkaan ehdottanut toimia, miten asiaa voitaisiin parantaa.

Positiivisena asiana nähtiin kahdessa haastattelussa lisääntyneet terveydenhoitajan palvelut, jotka tukevat etsivän nuorisotyön asiakkaita. Yhdessä haastattelussa käsiteltiin myös uusia työmuotokokeiluja. Tämä koettiin positiiviseksi, että toimintaa yritetään koko ajan kehittää ja muuttamaan yhä ennaltaehkäisevämmäksi.

Yksi haastateltava pohti laajasti moniammatillisuutta ja sitä, keiden kaikkien tahojen vastaan tulemistä tarvittaisiin, jotta nuorilla olisi paremmat mahdollisuudet kouluttautua ja työllistyä. Hän koki, että työnantajapuoli olisi tärkeä saada mukaan. Heidän tulisi työllistää nuoria, jotta nämä saisivat työkokemusta. Myös sosiaalista työllistämistä tulisi lisätä. Haastateltava otti huomioon myös toisen asteen koulutuksen, jota tulisi kehittää siten, että se antaisi enemmän vaihtoehtoja nuorille, miten hankkia ammatti.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, miten asiakkaat kokevat etsivän nuorisotyön palvelun ja kuinka moniammatillinen yhteistyö toimii etsivän nuorisotyön ja muiden toimijoiden välillä. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli saada kehitysehdotuksia asiakkailta ja yhteistyötahoilta koskien etsivää nuorisotyötä ja yhteistyötä heidän kanssaan. Tässä luvussa teen johtopäätöksiä tutkimukseni tulosten ja teorian pohjalta. Luku etenee siten, että esitän ensin tulosten yhteenvedon, jonka jälkeen peilaan sitä teoriaan ja aikaisempiin tutkimustuloksiin sekä teen siitä johtopäätöksiä. Näin etenen jokaisen tutkimuskysymyksen kohdalla. Käsittelen aluksi asiakkaiden kokemukset ja sen jälkeen yhteistyötahojen kokemukset. Luvun lopussa käsittelen asiakkaiden ja yhteistyötahojen kehitysehdotuksia ja pohdin ratkaisuja niihin.

Asiakkaiden kokemukset etsivästä nuorisotyöstä ovat positiivisia. Heidän mukaansa työskentely etsivän nuorisotyön kanssa on rentoa ja helppoa. He kuvailevat etsiviä nuorisotyöntekijöitä muun muassa rennoiksi, tuttavallisiksi ja huumorintajuisiksi. Asiakkaat pystyvät luottamaan etsiviin nuorisotyöntekijöihin ja kokevat, että nämä ovat avoimia. Nuorten mukaan heidän mielipiteitänsä kuunnellaan ja suunnitelmat tehdään niiden pohjalta. Asiakkaat kokevat saavansa apua ja tukea etsivältä nuorisotyöltä muun muassa koulu- ja työpaikan hakemiseen, virastoissa asioimiseen sekä muutenkin arjessa esiintyviin ongelmiin ja haasteisiin. Etsivä nuorisotyö kuvataan tukea antavaksi tahoksi, joka auttaa asiassa kuin asiassa ja potkii tarpeen tullen eteenpäin. Asiakkaat ovat kaikki yhtä mieltä siitä, että etsivä nuorisotyö on tarpeellinen ja hyödyllinen palvelu. He myös kannustavat muita avun tarpeessa olevia nuoria mukaan palveluun.

Etsivä työ on matalan kynnyksen vapaaehtoista toimintaa. Sen perustana ovat asiakkaan kohtaaminen ja dialogisuus. Työ ei sisällä pakotteita ja siten siitä puuttuu tietynlainen virallisuus. Nämä periaatteet luovat mahdollisuuden tasavertaiselle kohtaamiselle, jossa on tilaa luottamukselle, kunnioitukselle ja asiakkaan omalle äänelle. (Kaartinen-Koutaniemi 2012,24.) Etsivä työntekijä ei myöskään leimaa tai arvostele asiakasta, vaan arvostaa häntä tasa-arvoisena ihmisenä riip-

pumatta taustasta tai ongelmista (mts. 21–22). Tulokset kertovat, että etsivä nuorisotyö Kuusiokunnissa toimii etsivän työn periaatteiden mukaisesti. Etsivät nuorisotyöntekijät kohtaavat asiakkaat yksilöinä ja leimaamatta tai arvostelematta. Asiakkaan aito kohtaaminen ja kuunteleminen luovat luottamuksen ilmapiirin ja rakentavat toimivan pohjan yhteistyölle. Täten myös asiakas saa itse valita oman tulevaisuutensa suunnan. Etsivät nuorisotyöntekijät toimivat luotettavana aikuiskontaktina nuorille ja auttavat heitä eteenpäin elämässään.

Etsivää työtä tehdään syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien ihmisten parissa. Yksi syrjäytymistä aiheuttava tekijä on palveluiden ulkopuolelle jääminen. Ulkopuolisuus saattaa aiheuttaa sitä, että tieto itselle kuuluvista oikeuksista on heikko ja palvelujen saatavuus vaikuttaa liian monimutkaiselta. Etsivän työn tavoitteena onkin viedä palveluja ja informaatiota niille, jotka eivät ole palvelujen piirissä. Toisin sanoen etsivää työtä voidaan kuvata myös jalkautuvaksi palveluohjaukseksi. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 22–23.) Tulosten mukaan etsivä nuorisotyö auttaa nuoria eteenpäin ja tuo tietoa palveluista, joita nuorella on oikeus käyttää. He tulevat nuoria koulu- ja työpaikkojen hakemisessa sekä virallisissa asioissa, kuten hakemusten täyttämässä. Täten teoria tukee sitä, että etsivä nuorisotyö toimii syrjäytymistä ehkäisevästi tuodessaan palvelut lähelle nuorta ja auttaessaan nuorta kiinnittymään niihin. Asiakkaiden mielipide on yksimielinen ja teoria tukee vahvasti sitä. Kuusiokuntien etsivä nuorisotyö on onnistunut tavoitteissaan nuorten tukijana ja heidän syrjäytymisen ehkäisijänä

Tulokset asiakkaiden kokemuksista ovat hyvin samankaltaisia kuin Sinkkosen (2012) tekemässä tutkimuksessa. Hänen tutkimuksessaan suurin osa asiakkaista oli kokenut saaneensa apua etsivältä nuorisotyöltä koulu- ja työhauissa, virastoissa asioimisessa, hakemusten täyttämässä, asumisessa, ihmissuhteissa ja raha-asioissa. He olivat kokeneet saaneensa muutenkin neuvontaa ongelmallisissa tilanteissa. Asiakkaat olivat kokeneet pääosin yhteistyön helpoksi etsivän nuorisotyön kanssa. He kokivat myös palvelun tarpeellisena ja olleen hyödyksi itselleen. Näiden tulosten samankaltaisuus puhuu sen puolesta, että asiakkaat kokevat etsivän nuorisotyön positiivisesti ja tarpeellisena palveluna. Asiakkaiden ajatukset ja kokemukset on yksi merkittävä peruste sille, että etsivää nuorisotyötä tulisi olla tarjolla ympäri Suomen ja sitä tulisi tukea ja kehittää tarpeen vaatiessa.

Yhteistyötahot. Haastatteluissa tuli vahvasti esille, että yhteistyötahojen mielestä etsivällä nuorisotyöllä on selkeä ja tärkeä rooli moniammatillisessa palveluverkostossa. Etsivä nuorisotyö koetaan tärkeäksi yhteistyökumppaniksi ja työpariksi, sekä sen kerrotaan helpottavan omaa työtä. Etsivän nuorisotyön toiminnasta on selkeä kuva, joka on muodostunut pääosin yhteistyötä tehdessä. Etsivän nuorisotyön toimintaan luotetaan ja työntekijät nähdään vahvoina osaajina nuorten parissa. Toiminnan resursseista ollaan hiukan eri mieltä; osa kokee ne ainakin tällä hetkellä riittäviksi, mutta osa taas toivoo lisää työntekijöitä. Yleinen näkökulma kuitenkin on, että tulevaisuudessa työntekijöitä tullaan tarvitsemaan lisää.

Yhteistyötahot kokevat yhteistyön etsivän nuorisotyön kanssa helpoksi. Moni heistä kuvaa, että yhteys on vain yhden puhelinsoiton päässä. Yhteistyötahojen ja etsivän nuorisotyön välille on kehittynyt tietynlainen toimintamalli, joka on selkeä ja jonka mukaan edetään. Yhteydenpito määräytyy tilanteen mukaan. Osittain yhteistyön helppoutteen vaikuttaa se, että etsivät nuorisotyöntekijät ovat tuttuja. Osa yhteistyötahoista kokee työntekijöiden vaihtuvuuden hieman hankalana, koska silloin joutuu luomaan yhteistyötavat uudelleen jälleen uuden työntekijän kanssa. Tuloksissa tuli esille, että yhteistyö on hyvin monipuolista etsivän nuorisotyön ja muiden toimijoiden välillä. Yhteistyöhön kuuluvat yhteisten asiakkaiden asioiden hoidon lisäksi myös vahvasti moniammatilliset tiimit ja palaverit sekä toimintamuotojen suunnittelu ja kehittäminen.

Kaartinen-Koutaniemi (2012, 29) toteaa, että nuorisolain muutokset antoivat etsivälle työlle virallisen aseman kuntien palveluverkostoissa, mikä mahdollistaa etsivän nuorisotyön toteuttamisen osana monialaista toimijaverkostoa. Etsivällä työllä on selvä paikka ja rooli verkostossa: se ottaa kontaktia muilta toimijoilta saamansa tiedon perusteella niihin nuoriin, jotka ovat syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on saattaa näitä nuoria eteenpäin sopiviin palveluihin. Etsivästä työstä tiedottaminen poistaa epämääräisiä käsityksiä etsivästä työstä ja sitä tekevien työntekijöiden roolista. Monipuolinen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää etsivän työn menetelmän tutuksi tekemistä. (Etsivä työ, 2007, 43.)

Kun vertaa tuloksia teoriaan, voi huomata, että etsivä nuorisotyö Kuusiokunnissa on onnistunut saavuttamaan oman paikkansa palveluverkostossa. Yhteistyötahoilla on selkeä kuva sen toiminnasta ja he luottavat sen toimivuuteen. Etsivä nuorisotyö toteuttaa sen omaa tehtävää nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä työssä. Moniammatillinen yhteistyö toimii etsivän nuorisotyön ja muiden toimijoiden välillä Kuusiokunnissa. Yhteistyötahojen ja etsivän nuorisotyön välille muodostuneet toimintamallit kertovat siitä, että yhteistyö on jatkuvaa ja muotoutunut sellaiseksi kuin tarve on vaatinut. Pohdin sitä, miksi vaihtuvuutta esiintyy etsivän nuorisotyön työntekijöissä. Osaltaan sitä selittää ehkä se, että työ on haastavaa ja toiminta ei ole vakinaista, vaan joka vuosi täytyy hakea uutta rahoitusta. Tähän en voi antaa mitään faktatietoa, koska en ole haastatellut etsiviä nuorisotyöntekijöitä, joilla olisi voinut olla näkemystä asiaan.

Osittain tutkimustulokset ovat samanlaisia kuin Rantamäen ja Tikkakosken (2012) tutkimuksessa. Heidän tutkimuksessaan yhteistyötahot kokivat etsivän nuorisotyön tarpeellisenä ja hyvänä toimintamuotona, mutta sen tavoitteet ja lähtökohdat olivat hiukan pimennossa. Yhteistyö koettiin hyväksi, mutta sen toivottiin olevan tiiviimpää. Nämä tutkimustulosten erot voivat johtua siitä, että tutkittava alue oli eri. On hyvin mahdollista, että Kuusiokuntien alueella tiedottamista ja yhteistyötä on ollut enemmän yhteistyötahojen kanssa kuin Seinäjoella. Tästä voi johtua se, että Kuusiokunnissa etsivän nuorisotyön toiminta tunnetaan hyvin ja yhteistyö on tiivistä.

Nuutisen (2010) tutkimuksessa tulokset ovat hyvin erilaisia kuin omassa tutkimuksessani. Nuutinen (2010) toteaa, että etsivä nuorisotyön toiminta ja rooli oli hiukan vielä hukassa niin työntekijöillä itsellään kuin yhteistyötahoilla. Oletan, että nämä erot johtuvat siitä, että Nuutisen tehdessä tutkimusta etsivä nuorisotyö oli toiminut Kaarinan kaupungissa vasta noin vuoden verran, kun taas omassa tutkimuksessani etsivä nuorisotyö on toiminut jo viisi vuotta. On täysin ymmärrettävää ettei toiminta voi saada yhdessä vuodessa vielä samanlaista jalansijaa kuin viidessä vuodessa.

Kehitysehdotuksia. Asiakkaiden haastatteluista nousi esille etsivän nuorisotyön mainostus nuorille itselleen, yhteydenotto nuoriin heti, kun tarve vaatii ja nuoriin tutustuminen kunnolla ennen kuin yritetään saada tätä palveluihin. Myös keskustelut etsivän nuorisotyöntekijän kanssa koettiin hyödyllisiksi, joten niitä toivotaan li-

sää. Yhteistyötahojen haastatteluissa nousi esille resurssien tarpeen seuraaminen ja lisääminen, tiivis moniammatillinen yhteistyö ja tiedottaminen, lisää aikaa moniammatillisen toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun sekä toiminnan vakinaistaminen ja pysyvät työntekijät.

Asiakkaiden kehitysehdotuksista yksi oli yhteneväinen myös Sinkkosen (2012) tutkimuksessa ilmenneisiin asiakkaiden kehitysehdotuksiin. Molemmissa tutkimuksissa nuoret toivat esille sen, että etsivän nuorisotyön toiminta on tuntematonta nuorten keskuudessa ja siitä syystä sitä pitäisi mainostaa ja tuoda julki enemmän nimenomaan nuorille. Tämän saman asian toi esille myös yksi yhteistyötaho haastattelussani. Pohdin, kuinka tärkeää on se, että nuorille itselleen tiedotetaan etsivän nuorisotyön toiminnasta. Kaikki ne nuoret, jotka ovat syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla täytyisi ilmoittaa etsivään nuorisotyöhön, mutta toimiiko tämä aukottomasti käytännössä? Paljonko niitä nuoria on, joita ei syystä tai toisesta ole ilmoitettu etsivään nuorisotyöhön? Ja ottaisivatko nämä nuoret oma-aloitteisesti yhteyttä etsivään nuorisotyöhön, jos tietäisivät sen olemassaolosta ja toiminnasta?

Näihin kysymyksiin voi olla vaikea vastata, mutta itse olen sitä mieltä, että nuorille pitäisi mainostaa ja tiedottaa etsivästä nuorisotyöstä. On mahdollista, että nuorilla itsellä oleva tieto voisi pelastaa jonkun nuoren syrjäytymiseltä. Mahdollisiksi mainostuskanaviksi asiakas esitti internetin, sosiaalisen median, lehtimainokset ja erilaiset tapahtumat. Näistä vaihtoehtoista internet ja siellä toimiva sosiaalinen media voisi tavoittaa eniten nuoria. Nykypäivänä ilmiöt ja asiat leviävät kuin kulovaalea esimerkiksi Facebookissa ja joku toimiva mainos tai tiedotus siellä voisi saavuttaa monen nuoren. Myös erilaiset tapahtumat voisivat toimia käytännössä hyvänä mainostuskeinona, etenkin, jos siellä olisi tavattavissa etsiviä nuorisotyöntekijöitä, jotka voisivat itse kertoa toiminnastaan. Kouluissa vierailut toisivat etsivän nuorisotyön lähelle nuoria ja samalla pystyttäisiin tiedottamaan toiminnasta myös koulun henkilökuntaa. Yhdessä haastattelu kun tuli esille, että etsivä nuorisotyö voi olla kouluissa vielä vähän vierasta toimintaa.

Yksi asiakas toi esille, että nuoreen tulisi tutustua kunnolla ennen kuin hänen kanssaan tehdään tulevaisuuden suunnitelmia. Asiakas totesi, että näin Kuu-siokuntien etsivässä nuorisotyössä tehdään jo nyt, mutta painotti, että kaikki nuoret eivät uskalla tuoda esille omia ajatuksiaan ja toiveitaan tai eivät välttämättä

edes itsekään niitä tiedä. Tähän on varmasti hyvä kiinnittää huomiota, koska on erittäin tärkeää, että nuori on motivoitunut toimintaan ja mahdollisiin koulu- tai työharjoittelupaikkoihin, jotta hän viihtyisi siellä ja riski keskeyttää olisi pienempi. Asiakkaat toivat esille, että keskustelut etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ovat hyödyllisiä, joten niiden avulla nuoreen on hyvä tutustua ja yhdessä pohtia nuoren omia toiveita ja tulevaisuutta. Etsivä nuorisotyö saattaa välillä kokea paineita siitä, että asiakkaat tulisi saada joihinkin toimenpiteisiin. On kuitenkin kaikkien edun mukaisista, että nuorta tuetaan ja motivoidaan löytämään juuri häntä kiinnostava polku kohti tulevaisuutta, vaikka se voi viedä joidenkin kohdalla vähän enemmän aikaa.

Yhden asiakkaan toive on, että nuoriin otettaisiin mahdollisimman nopeasti yhteyttä, kun tarve niin vaatii. Myös yhteistyötahojen haastatteluissa painotettiin, että jokainen nuori tulisi ilmoittaa etsivään nuorisotyöhön ja jokaiseen tulisi ottaa myös yhteyttä. Tähän asiaan vaikuttaa etsivän nuorisotyön lisäksi se, että jokainen toimija ilmoittaa tarpeen vaatiessa nuoren tiedot etsivään nuorisotyöhön. On erittäin tärkeää, että tähän sitoutuvat kaikki ne, jotka kuuluvat nuoren elinympäristöön. Etsivän nuorisotyön toiminta vaatii kaikkien tahojen aktiivista osallistumista ja yhteistyötä.

Yhteistyötahot ehdottavat monia kehittämisen kohteita etsivälle nuorisotyölle. Monet niistä ovat etsivän työn rahoitukseen ja resursseihin liittyviä, jotka riippuvat taas korkeamman tahon päättäjistä. Rantamäen ja Tikkakosken (2012) tutkimuksessa yhteistyötahot toivoivat, että etsivän nuorisotyön toiminta vakinaistettaisiin. Tämä sama toive nousee esille myös tähän tutkimukseen osallistuvilta yhteistyötahoilta. Mielestäni on tärkeää, että etsivästä nuorisotyöstä on olemassa tietoa ja tutkimustuloksia, koska ne edesauttavat toiminnan vakinaistamisessa ja levittämisessä koko Suomeen. Toivottavaa on, että niiden avustuksella huomataan, kuinka tärkeä rooli etsivällä nuorisotyöllä on ja se saa lopulta niin Kuusiokunnissa kuin koko Suomessakin vakinaistetun aseman kuntien nuorisotyössä.

Näen erittäin tärkeänä myös sen, että etsivän nuorisotyön resurssien riittävyttä seurataan säännöllisesti ja lisätään tarpeen vaatiessa. Näin pystytään pitämään toiminta tehokkaana ja ylläpidetään työntekijöiden työhyvinvointia. Lisäksi se voi edesauttaa työntekijöiden pysyvyyttä, mikä oli myös yhteistyötahojen toive. Yhteistyötahot esittivät, että myös kouluissa saisi olla omia etsiviä nuorisotyöntekijöitä,

jotta nuoria pystyttäisiin tukemaan vielä enemmän opiskelujen aikana. Tämä sama toive esiintyi Nuutisen (2010) tutkimuksessa. Tämä voisi olla yksi hyvä keino lisätä etsivän nuorisotyön toimintaa kouluissa ja auttaa nuoria opiskelujen aikana, ettei keskeytyksiä tulisi niin paljon. Tämä muutos voisi tehdä myös etsivästä nuorisotyöstä enemmän ennaltaehkäisevää, mitä myös toivottiin yhteistyötahojen puolelta.

Yhteistyötahojen mielestä moniammatilliseen yhteistyöhön tulisi panostaa vieläkin enemmän tulevaisuudessa. Tällä tavoin pystyttäisiin vastaamaan mahdollisimman hyvin nuorten ongelmiin ja haasteisiin, joihin ei yhden alan ammattilainen välttämättä pysty. Näen tärkeänä, että moniammatilliseen yhteistyöhön riittäisi aikaa. Toki yhteistyötä pystyy tekemään perustyötä tehdessä, mutta yhtä tärkeää on, että yhteistyön suunnitteluun ja kehittämiseen annetaan oma aika ja paikka. Täten eri toimijat pysyvät kärryillä toistensa toiminnasta ja mahdollisista muutoksista. Tulosten mukaan moniammatillisia tiimejä ja palavereja on jonkin verran ja etsivä nuorisotyö osallistuu niihin aktiivisesti. Toivottavaa on, että myös jatkossa moniammatillisen yhteistyöhön panostetaan ja mukaan otetaan mahdollisimman laaja toimijoiden verkosto, jotta nuorten hyvinvointia pystytään tukemaan yhtenä rintamana. Lisäksi moniammatillinen yhteistyö ja sen tiiviys ja toimiminen on jokaisen työntekijän vastuulla. Asenne ja teot vaikuttavat vahvasti siihen, miten moniammatillinen yhteistyö toimii ja kuinka sitä hyödynnetään. Parhaimmillaan se voi helpottaa kaikkien toimijoiden työtaakkaa ja nopeuttaa asiakkaiden ongelmien ratkaisua.

10 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut minulle haaste. Prosessikirjoittaminen ja suuren kokonaisuuden hallinta on haastanut luonteeni ja totutut toimintatapani. Aloitin opinnäytetyöni tekemisen suunnittelulla keväällä 2012 ja syksyllä hahmottelin sisältöä ja kirjoitin hiukan teoriaa. Kuitenkin pääosa työstäni on valmistunut vasta keväällä 2013. Opinnäytetyöni eteni sykleittäin ja välillä olin pitkiäkin aikoja tekemättä yhtään mitään opinnäytetyöni eteen. Välillä taas kirjoitin useita päiviä täydellä teholla. Olen oppinut paljon tutkimuksen tekemisestä ja prosessikirjoittamisesta ja koen, että olen kehittynyt niissä tämän prosessin aikana.

Pidin kovasti tutkimukseni aineistonkeruuvaiheesta, jossa sain haastatella etsivän nuorisotyön asiakkaita ja yhteistyökumppaneita. Mielestäni haastattelut sujuivat hyvin, mutta opin kahdesta ensimmäisestä haastattelusta myös paljon. Ensimmäisissä haastatteluissa en osannut esittää tarpeeksi tarkentavia kysymyksiä tai muotoilla kysymyksiäni aina oikealla tavalla. Pieni jännitys oli tähän ehkä osasyllisenä. En myöskään ensimmäisissä haastattelutilanteissa huomannut, jos jokin teema jäi hiukan vähemmälle huomiolle tai en tajunnut kysyä aivan kaikkia kysymyksiä, joita olin suunnitellut kysyväni. Pystyin kuitenkin haastattelujen jälkeen reflektoimaan toimintaani ja tapahtunutta haastattelua, että huomasin nämä puutteet ja pyrin korjaamaan niitä seuraavissa haastatteluissa. Tein myös lisää kysymyksiä, jotka tarkensivat teemojani, koska huomasin, että minun oli vaikea keksiä niitä haastattelun aikana.

Koin kuitenkin, että teemahaastattelu oli juuri minun tutkimukseeni hyvä menetelmä. Haastateltavat kertoivat pääosin hyvinkin rennosti ja vapaasti kokemuksistaan ja ajatuksistaan. Moni asia ja teema tuli esille ilman, että olin ehtinyt kysyäkään siitä vielä mitään. Suurimmaksi osaksi kysymykseni ymmärrettiin ja vain muutamana kerran haastateltavat kysyivät, mitä kysymykselläni tarkoitan. Kiinnitinkin siihen paljon huomiota, että kysymykseni olivat lyhyitä ja helposti ymmärrettäviä. Lisäksi pyrin siihen, että kysymykset olivat avoimia eivätkä johdatelleet. Kuitenkin joissain kohdissa huomasin, että kysymykseni sisälsi vastausvaihtoehtoja. Näissä tapauksissa on mahdollista, että kysymykseni asettelu vaikutti haastateltavan vas-

taukseen. Näitä tilanteita ei kuitenkaan esiintynyt niin paljoa, että niillä olisi ollut merkittävä vaikutus tutkimustuloksiin.

Mielestäni saavutin opinnäytetyöni tavoitteet. Tutkimustulokset vastasivat tutkimuskysymyksiini kattavasti. Pohdin kuitenkin sitä, että haastatteluihin suostuneet nuoret edustavat ehkä etsivän nuorisotyön asiakaskunnasta sitä osaa, joka on jollain tasolla aktiivinen ja motivoitunut työskentelyyn. Heidän palautteensa etsivästä nuorisotyöstä oli positiivista. Olisin voinut saada tutkimukseeni myös kriittistä aineistoa, mikäli sellaiset nuoret, jotka eivät syystä tai toisesta motivoitu palveluun, olisivat suostuneet haastateltaviksi. Olin kuitenkin tietoinen tästä asiasta jo ennen tutkimukseen ryhtymistä, mutta toivoin, että edes joku niin sanotusti etsivään nuorisotyöhön negatiivisesti suhtautuva nuori olisi suostunut haastatteluun. Heiltä olisi voinut saada paljon kehitysehdotuksia ja uusia näkökulmia etsivään nuorisotyöhön. Koin kuitenkin, että ne nuoret, joita haastattelin, olivat avoimia ja kertoivat rehellisesti ja kaunistelematta oman mielipiteensä. Tätä samaa asiaa pohti Sinkkonen (2012) tutkimuksessaan, kun hänenkin tutkimuksessaan palaute oli lähes kokonaan positiivista. Ainoat kritiikit tukivat kyselylomakkeiden täyttäjiltä, joita siis tutkija ei tavannut kasvokkain.

Työssäni oli myös kehittämisenäkökulma. Jälkeenpäin pohdin, että olisi ollut varmasti paikallaan haastatella myös etsivää nuorisotyöntekijää. Kuten teoriaosassani mainitsin, käyttäjä- ja toimijälähtöisen kehittämisen idea on, että kaikkia osapuolia kuunnellaan. Minun tutkimuksessani näin ollen jäi itse etsivän nuorisotyön toimijoiden näkökulma puuttumaan. Työni pääpaino kuitenkin oli asiakkaiden ja yhteistyötahojen kokemukset etsivästä nuorisotyöstä ja kehittäminen vain pieni osa tätä. Tästä syystä etsivän nuorisotyöntekijän haastattelun puuttuminen ei ole mielestäni kovin suuri virhe. Toki se olisi tuonut lisää syvyyttä kehittämisenäkökulmaan.

Johtopäätöksissä käsittelin tutkimustuloksissa esille nousseita kehitysehdotuksia ja niiden mahdollisia ratkaisuja. Mielestäni useat näistä ratkaisuista ovat hyvin sovellettavissa käytäntöön. Etsivän nuorisotyön mainostaminen nuorille itselleen vaatii vain hiukan aikaa, vaivaa ja luovuutta. Rahaa siihen ei välttämättä kovinkaan paljoa tarvitse. Etsivien nuorisotyöntekijöiden näkyvyys ja toiminnan mainostaminen esimerkiksi kouluissa, erilaisissa tapahtumissa ja internetissä toisi varmasti palvelua enemmän nuorison tietoisuuteen. Asiakkaisiin ja heidän toiveisiinsa tule-

vaisuudesta tutustuminen vaatii etsivältä nuorisotyöltä taas aikaa ja tietynlaista asennetta. Haluan kuitenkin korostaa, että sekä nuorten että oman mielipiteeni perusteella tämä asia toimii hyvin Kuusiokuntien etsivässä nuorisotyössä. Tässä asiassa on tärkeää, että myös yhteistyötahot tukevat nuorta tämän oman tulevaisuuden ja polun etsimisessä. Nuoren matka kohti koulutusta, työtä ja elämänhallintaa ei aina suju nopeasti ja mutkattomasti. Kuitenkin kaikilla on oikeus tehdä elämästään juuri itsensä näköinen. Tämä ei kuitenkaan ole kritiikkiä yhteistyötahojalle kohtaan, lähinnä vain yleistä pohdintaa siitä, mikä on tärkeää nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä työssä.

Moniammatillisen yhteistyön lisääminen ja siihen panostaminen on mielestäni sekä itse toimijoiden että kuntatason päättäjien harteilla. Käytännössä moniammatillinen yhteistyö lähtee asenteista ja työtavoista, mutta sen tueksi tarvitaan myös resursseja ja aikaa. Nykypäivänä kunnat sinnittelevät yleensä tiukoilla budjeteilla, joten ylimääräistä rahaa tai työaikaa ei välttämättä ole tarjota. Tämä vaatiikin luovuutta ja asennetta itse työntekijöiltä, jotta moniammatilliselle yhteistyölle löytyy sopivat muodot ja paikat.

Tutkimuksen hyöty ja jatkotutkimukset. Opinnäytetyön tekemisen aikana suoritin myös valtaistavat sosiaalityön menetelmät -harjoittelun Kuusiokuntien etsivässä nuorisotyössä. Seurasin kahden päivän ajan etsivän nuorisotyöntekijän työtä ja yhden päivän pajatoimintaa. En raportoi harjoitteluani tässä tutkimuksessa, koska se ei liittynyt opinnäytetyöhöni. Kuitenkin tämän harjoittelun aikana huomasin, kuinka kiireistä ja hektistä etsivän nuorisotyöntekijän työ voi olla. Perustyön aikana ei välttämättä ehdi kerätä palautetta asiakkailta tai yhteistyökumppaneilta. Tästä syystä tutkimukseni tulokset ovat tärkeää tietoa etsivälle nuorisotyölle. Asiakkaiden ja yhteistyötahojen on myös ehkä helpompi antaa palautetta ja kertoa kokemuksistaan ulkopuoliselle, kuin itse palautteen kohteelle. Halusin painottaa aineistoa kerätessä, että tutkimuksessani ei tule esille, kuka on sanonut mitä ja tieto ei kulje minun kauttani etsiville nuorisotyöntekijöille. Näin halusin varmistaa, että kokemuksista kerrottaisiin totuudenmukaisesti ja kritiikkiäkin uskallettaisiin antaa. Lisäksi tutkimustulokset lisäävät tietoa etsivästä nuorisotyöstä ja sen roolista nuorten syrjäytymisen ehkäisijänä, mikä toivottavasti edesauttaa toiminnan vakinaistamisessa ja levittämisessä koko Suomeen.

Tämän tutkimuksen pohjalta minulle heräsi ideoita mahdollisiin jatkotutkimuksiin. Mielestäni olisi tarpeellista saada mielipiteitä ja näkökulmia myös niiltä nuorilta, jotka eivät motivoitu työskentelyyn etsivän nuorisotyön kanssa tai kokevat sen huonoksi palveluksi. Tämä tieto olisi ensiarvoisen tärkeää, koska sen avulla pystyttäisiin mahdollisesti kehittämään toimintaa sellaiseksi, että se pystyisi auttamaan suurempaa joukkoa nuoria. Toiseksi, huomasin, että tutkimukset etsivästä nuorisotyöstä kohdistuivat pääsääntöisesti yhteistyötahoihin ja asiakkaisiin. Täten itse etsivien nuorisotyöntekijöiden näkökulma jää varjoon. Työtä sanotaan haastavaksi ja siihen sanotaan tarvitsevan tietynlaisen persoonan. Mielestäni olisi tärkeää saada etsivien nuorisotyöntekijöiden ääntä ja kokemuksia työstä enemmän kuuluviin. Etenkin kehittämisenäkökulmasta katsottuna sekä asiakkaiden, yhteistyökumppaneiden että etsivien nuorisotyöntekijöiden kokemusten kokoaminen yhteen olisi ensiarvoisen tärkeää.

Sosionomin (AMK) kompetenssit. Sosionomin (AMK) kompetensseihin kuuluu reflektiiviisen, kehittävän ja tutkivan työotteen sisäistäminen sekä kyky kehittämissuunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja raportointiin (Eesitys sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseista). Tämä tutkimus on opettanut minulle, mitä tämä kompetenssi käytännössä tarkoittaa. Olen oppinut paljon tutkimuksen teosta sekä olen nähnyt pilkahduksen siitä, mitä kehittämishankkeiden toteuttaminen vaatii. Sosiaalialan kompetensseihin kuuluu myös eettinen osaaminen, joka näkyy muun muassa eettisessä reflektiokyvyssä sekä huono-osaisuuden ehkäisemisessä yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön näkökulmasta (Eesitys sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseista). Nämä teemat ovat esiintyneet mielestäni tätä tutkimusta tehdessä vahvasti. Esimerkiksi haastatteluja tehdessä olen aktiivisesti reflektoinut toimintaani. Lisäksi koko tutkimuksen aihepiiri mielestäni pyrkii ehkäisemään huono-osaisuutta.

Sosionomin kompetensseissa asiakastyön osaaminen näkyy muun muassa siinä, että sosionomi tunnistaa oman ihmiskäsityksensä ja arvomaailmansa, ja ymmärtää niiden merkityksen asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä (Eesitys sosionomi (AMK)-tutkinnon kompetensseista). Olen sisäistänyt vahvasti sen, että jokaisen yksilön ihmisarvo on muuttumaton ja samanarvoinen riippumatta siitä, mikä tausta tai tilanne ihmisellä on. Se on yksi syy, miksi koen etsivän nuorisotyön ja

tämän tutkimuksen teon lähellä sydäntäni, koska etsivässä nuorisotyössä ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta painotetaan. Tämän tutkimuksen teon aikana on ollut ilo huomata, että etsivässä nuorisotyössä asiakkaita kohdellaan juuri tätä periaatetta vaalien ja kunnioittaen.

LÄHTEET

- Aikalisä – toimintamalli nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Päivitetty 12.4.2010. [Verkkosivu]. Helsinki: THL. Sosiaaliportti. [Viitattu 1.4.2013]. Saatavana: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/hyvakaytanto/kuvaus/?Practicelid=5af70eba-d975-43b9-8485-19d9974781ca>
- Avustukset etsivään nuorisotyöhön. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 25.4.2013]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_avustukset/tyopajatoimintaan_liittyvan_etsivan_tyon_ammattilaisten_palkkaus
- Baiocchi, G. 2005. Militants and Citizens: The politics of participatory democracy in Porto Alegre. Palo Alto: Stanford University Press.
- Bohm, D., Peat, D. 1992. Tiede, järjestys, ja luovuus. Helsinki: Gaudeamus.
- Cederlöf, P. 2007. Nuorisotoimet rakennemuutoksen kynnyksellä: Selvitys kunnallisen nuorisotyön asemasta ja haasteista kunta- ja palvelurakenteen uudistuksessa, sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyöstä. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 14.
- Esitys sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseista. 2010. [Verkkosivu]. THL: Sosiaaliportti. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. [Viitattu 24.4.2013]. Saatavana: http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/ects_kompetenssit
- Etsivä nuorisotyö 2012. Taulukoita asiakkuuksista. Alavus: Etsivä nuorisotyö.
- Etsivä nuorisotyö. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Viitattu 20.11.2012]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyön_kohteet_ja_rahoitus/etsiva_nu_orisotyö/
- Etsivä työ Euroopan syrjäytyneiden väestönosien parissa: suuntaviivoja yhdenmukaisesti etsivän työn palveluihin. 2007. A-klinikkasäätiön raporttisarja nro 58.
- Granfelt, R. 1998. Kertomuksia naisten kodittomuudesta. Helsinki: SKS:
- Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. Helsinki: WSOY.
- Helne, T. 2002. Syrjäytymisen yhteiskunta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tutkimuksia 123.

- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. osin uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hjort, H. 1995. Etsivän työn psykologia. Suomentaja Saima-Liisa Laatonen. Jyväskylä: Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry.
- Hokkanen, L. 2009. Empowerment valtaistumisen ja voimaantumisen dialogina. Teoksessa: Mäntysaari, M., Pohjola, A. & Pösö, T. (toim.) Sosiaalityö ja teoria. Juva: PS- Kustannus. 315–334.
- Hyväri, S. 2001. Vallattomuudesta vastuuseen: Kokemuksen politiikan sankaritarnoita. Helsinki: Tietosanomat.
- Hyvönen, K., Heiskanen, E., Repo, P. & Saastamoinen, M. 2007. Kuluttajat tuotekehittäjinä: haasteita ja mahdollisuuksia. Teoksessa: Lammi, M., Järvinen, R. & Leskinen, J. (toim.) Kuluttajat kehittäjinä: Miten asiakkaat vaikuttavat palvelumarkkinoilla? Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2007. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.
- Hyysalo, S. 2006. Käyttäjätieto ja käyttäjätutkimuksen menetelmät. Helsinki: Edita.
- Hänninen, S., Karjalainen, J. & Lahti, T. 2005. Toinen tieto: Kirjoituksia huono-osaisuuden tunnistamisesta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurmi, R. 2008. Enemmän yhdessä- moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.
- Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus- moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:18.
- Jalava, U. & Virtanen, P. 1995. Moniammatillinen projektityö: avain hyvinvointipalveluiden tulevaisuuteen. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset paikat ja tehtävät. Tampere: Vastapaino.
- Jyrkämä, J. 1986. Nuoret sivuraiteelle? Nuorisosta, syrjäytymisestä, yhteiskunnasta. Teoksessa: Mikkola, A. (toim.) Suomalaista nuorisotutkimusta: Tutkijoiden puheenvuoroja. Kansalaiskasvatuksen keskus ry. Nuorisopoliittinen kirjasto ja tietopalvelu. Tutkimuksia ja selvityksiä 1/86, 37–58.

- Kaartinen-Koutaniemi, J. (toim.) 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat/LastenKeskus
- Karjalainen, V. & Lahti, T. 2005. Pitkäaikaistyöttömyyttä tunnustava tieto. Teoksessa: Hänninen, S., Karjalainen, J. & Lahti, T. (toim.) Toinen tieto: Kirjoituksia huono-osaisuuden tunnistamisesta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 271–292.
- Kuntouttava työtoiminta. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Alavuden kaupunki. [Viitattu 27.3.2013.] Saatavana: <http://www.alavus.fi/fi/palvelut/sosiaalipalvelut/tyollistamispalvelut/kuntouttava-tyotoiminta.html>
- L 693/2010. Laki nuorisolain muuttamisesta.
- Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologien näkökulma. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II: näkökulmia aloittavalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–43.
- Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Lämsä, A-L. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä: Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. [Verkkojulkaisu]. Oulu: Oulun yliopisto. [Viitattu 19.4.2013]. Saatavana: <http://herkules.oulu.fi/isbn9789514290213/isbn9789514290213.pdf>
- Mayring, P. 2000. Qualitative content analysis. [Verkkoartikkeli]. Forum Qualitative Sozialforschung/ Forum Qualitative Social Research 1 (2). [Viitattu 21.4.2013]. Saatavana: <http://www.utoronto.ca/~kmacd/IDSC10/Readings/text%20analysis/CA.pdf>
- Mikä nuorisotakuu? Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. P4 -julkaisujärjestelmä. [Viitattu 31.3.2013]. Saatavana: <http://www.nuorisotakuu.fi/index.phtml?s=5043>
- Morgan, D. 2007. Paradigms lost and pragmatism regained: Methodological implications of combining qualitative and quantitative methods. Journal of Mixed Methods research (1), 48–76.
- Myrskylä, P. 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Edita Publishing Oy. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja: Työ ja yrittäjyys. 12/2011. [Viitattu 19.4.2013]. Saatavana: http://www.tem.fi/files/29457/TEM_12_2011_netti.pdf

- Myrskylä, P. 2012. Eva-analyysi: Hukassa - keitä ovat syrjäytyneet nuoret? [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Elinkeinoelämän valtuuskunta. [Viitattu 31.3.2013]. Saatavana: <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>
- Neale, J. 2009. Research methods for health and social care. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Nuutinen, J. 2010. Tähtitorni: Näkökulmia etsivään nuorisotyöhön ja monialaiseen yhteistyöhön Kaarinassa. [Verkkojulkaisu]. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminta ja nuorisotyö. Opinnäytetyö. [Viitattu 24.4.2013] Saatavana: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23325/Nuutinen_Jari_Loppu.pdf?sequence=1
- Paja66. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 1.4.2013]. Saatavana: <http://www.paja66.fi/index.php>
- Puttonen, M. 2012. Paljonko syrjäytynyt nuori maksaa? [Verkkosivu]. Suomalainen tiedelehti. [Viitattu 31.3.2013]. Saatavana: http://www.tiede.fi/artikkeli/1627/paljonko_syrjaytynyt_nuori_maksaa_
- Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelma. 22.6.2011. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Valtioneuvosto. [Viitattu 31.3.2013]. Saatavana: <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>
- Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013a. Etsivä nuorisotyö. Esitysmateriaali. Alavus: Etsivä nuorisotyö.
- Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013b. Paja 66: Etsivä nuorisotyö. Esitysmateriaali. Alavus: Etsivä nuorisotyö.
- Rantamäki, K. & Tikkakoski, O. 2012. Etsivä nuorisotyö Seinäjoella yhteistyötahojen näkökulmasta. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan yksikkö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 24.4.2013]. Saatavana: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/51320/Rantamaki_Kirsi.pdf?sequence=2
- Roos, J.-P. & Hoikkala, T. (toim.) 1998. Elämänpolitiikka. Helsinki: Gaudeamus.
- Senge, P.-M., Ross, R., Kleiner, A., Roberts, C. & Smith, B. 1999. The fifth discipline fieldbook. New York: Doubleday.
- Siljander, P. 1996. Syrjäytyminen – aatteiden murroksen kriisi. Teoksessa: Siljander, P. & Ulvinen, V.-M. (toim.) Syrjäytymisestä selviytymiseen, vaikeuksien kautta elämänhallintaan. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opetusmonisteita ja selosteita 66/1996, 7–14.

- Sinkkonen, L. 2012. Etsivä nuorisotyö Torniossa asiakkaan kokemana. [Verkkojulkaisu]. Tornio: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 24.4.2013]. Saatavana: <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/40898/oppari.pdf?sequence=1>
- Stewart, M., Brown, J.-B., Weston, W., MacWhinney, I., McWilliam, C. & Freeman, T. 1995. Patient centred medicine: Transforming the clinical method. London: Sage Publications.
- Suurpää, L. (toim.) 2009. Nuoria koskeva syrjäytymistieto: Avauksia tietämisen politiikkaan. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 27.
- Tapanainen, S., Murtomäki, P., Rannikko, M.-L. & Pilli, O. 2013. Paja66 & Etsivä nuorisotyö. Esite.
- Tasavallan presidentti 1.3.2012. Tasavallan presidentti Sauli Niinistön virkaanastujaispuhe 1.3.2012. [Verkkosivu]. Helsinki: Suomen Tasavallan presidentin kanslia. [Viitattu 31.3.2013.] Saatavana: <http://www.tpk.fi/public/default.aspx?contentid=243176&nodeid=46542&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Tasavallan presidentti kokoaa 12.6.2012. Tasavallan presidentti kokoaa arkikeinoja syrjäytymisen ehkäisyyn. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Tasavallan presidentin kanslia. [Viitattu 31.3.2013]. Saatavana: <http://www.tpk.fi/public/default.aspx?contentid=251197&nodeid=46542&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Käyttäjä- ja toimijalähtöinen kehittäminen. [Verkkojulkaisu]. Osaaja.net: Ammattikorkeakoulujen verkkojulkaisu 2009 No 2. [Viitattu 1.4.2013]. Saatavana: <http://www.uasjournal.fi/index.php/osaaja/article/viewArticle/1115>
- Toikko, T. 2011. Kokemusasiantuntija palveluiden kehittäjänä. Teoksessa: Ruuskanen, P., Savolainen, K. & Suonio, M. (toim.) Toivo sosiaalisessa: Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Kuopio: Unipress, 103–112.
- Toikko, T. 2012. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. Tampere: Tampere University Press.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkittavien informointi 2007. [Verkkosivu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarquivo. [Viitattu 7.4.2013]. Saatavana: http://www.fsd.uta.fi/fi/laki_ja_etiikka/keruuohjeet.html

- Vapaavuori, J. 2001. Dialoginen muutos ryhmäkeskustelussa: työyhteisön jumi konsultaation kohteena. Joensuu: Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan julkaisuja nro 51.
- Vehviläinen, J. 2002. Moniammatillinen nuorisotyö: yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Kauniainen: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit.
- Välimäki, K. 2007. Nuorelle turvattava erilaiset aikuistumisen polut. Teoksessa: Tarviainen, T., Pietiläinen, V. & Kuure, T. (toim.) Nuoret eivät odota: Palvelurakenteen muutos nyt. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:61, 21–26.
- Wolcott, H.F. 1995. The art of fieldwork. Walnut Creek, CA: AltaMira.

LIITTEET

Liite 1. Asiakkaiden teemahaastattelun runko

Teema 1. Taustatiedot:

Asiakkaan ikä ja koulutus/tai työtilanne

Asiakkaan tämänhetkinen elämäntilanne

Teema 2. Etsivän nuorisotyön asiakkuus:

Kauanko on ollut asiakkaana ja mitä kautta ohjautunut etsivän nuorisotyön asiakkaaksi?

Millaisten asioiden parissa on tehnyt yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa?

Miten kokee motivoituneensa työskentelyyn?

Millainen käsitys etsivästä nuorisotyöstä oli ennen asiakkuutta?

Teema 3. Kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä:

Onko kokenut saavansa apua/tukea etsivältä nuorisotyöltä?

- Millaisissa asioissa on halunnut/saanut tukea ja apua?

- Jos kokee, ettei ole saanut apua tai tukea, niin mitkä näkee syiksi, ettei näin ole käynyt?

- Millaisia toimintamenetelmiä etsivässä nuorisotyössä on käytetty?

- Miten toimintamenetelmät ovat vaikuttaneet nuoren elämään? Onko tapahtunut muutosta tai edistymistä?

- Miten etsivä nuorisotyö poikkeaa muista tahoista tai palveluista, joiden kanssa on ollut tekemisissä?

Miten yhteistyö etsivien nuorisotyöntekijöiden kanssa on sujunut?

-Miten on kokenut yhteistyön? Mitkä asiat ovat tehneet siitä helppoa tai vaikeaa?

-Millaiseksi kokee etsivien nuorisotyöntekijöiden luottamuksellisuuden? Miten tämä vaikuttaa vuorovaikutukseen?

-Kuinka usein on ollut yhteydessä etsiviin nuorisotyöntekijöihin? Onko määrä nuoren mielestä riittävää vai liiallista?

- Millaiseksi nuori kokee osallisuutensa palvelun suunnitteluun ja toteutumiseen? Millaisia vaikutusmahdollisuuksia nuorella on?

Teema 4. Kehitysehdotuksia etsivälle nuorisotyölle:

Mitä asioita etsivässä nuorisotyössä voisi parantaa tai mihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota?

- Millaisena palveluna nuori näkee etsivän nuorisotyön? Mitkä asiat vaikuttavat tähän?

- Haluaisiko/tarvisisiko jotain muunlaista apua tai tukea etsivältä nuorisotyöltä kuin tällä hetkellä on saatavilla? Mitä nämä asiat tai teemat olisivat?

- Miten nuoren mielipide otetaan huomioon? millä tavoin tätä voitaisiin parantaa?

Liite 2. Yhteistyötahojen teemahaastattelun runko

Teema 1. Taustatiedot

Haastateltavan toimiala ja työnkuva

Kauanko on tehnyt yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa?

Teema 2. Moniammatillinen yhteistyö ja etsivä nuorisotyö:

Millainen käsitys on etsivän nuorisotyön toiminnasta ja mistä tietoa on saanut?

- Millainen kuva on etsivästä nuorisotyöstä ja sen käyttämistä toimintamalleista ja työmenetelmistä?
- Mistä on saanut tietoa ja onko sitä helposti saatavilla?
- Millainen osa etsivällä nuorisotyöllä on palveluverkostossa?
- Miten ja missä asioissa nuorisotyön palvelut ovat tukeneet omaa työntekoa ja tavoitteita?
- Miten kokee etsivän nuorisotyön palvelun ammatillisuuden ja toimivuuden? Mitkä asiat ovat vaikuttaneet kokemuksiin?
- Kuinka salassapitovelvollisuus vaikuttaa yhteydenottoon?
- Millainen kokemus on työntekijöiden riittävydestä?

Teema 3. Kokemuksia yhteistyöstä

Millaisia kokemuksia on yhteistyöstä etsivän nuorisotyön kanssa

- Millaisissa asioissa tai tilanteissa ottaa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön?
- Millaista on ottaa yhteyttä etsiviin nuorisotyöntekijöihin? Mikä tähän on vaikuttanut?

Kuinka usein on yhteydessä etsivään nuorisotyöhön?

- Miten aktiivisesti pitää yhteyttä etsiviin nuorisotyöntekijöihin?
- Kuinka yhteydenpito jakaantuu ja kuinka helppoa tai vaikeaa sen on?

Teema 4. Kehitysehdotuksia etsivälle nuorisotyölle

Millaisena toimijana näkee etsivän nuorisotyön?

Mitä kehitettävää olisi etsivässä nuorisotyössä?

-Mitkä asiat toimivat?

- Missä asioissa olisi kehitettävää?

- Mihin asioihin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota nyt tai tulevaisuudessa?

Miten moniammatillista yhteistyötä voitaisiin vielä helpottaa tai parantaa?

Liite 3. Sopimus haastattelusta

Sopimus haastattelun nauhoittamisesta ja sen käytöstä

Työn tarkoitus:

Teen opinnäytetyötä Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden osastolle. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä Kuusiokuntien alueella. Haastattelujen avulla kerään tietoa siitä, miten yhteistyö on sujunut etsivän nuorisotyön kanssa ja mitä mahdollisia kehitysehdotuksia asiakkaat ja yhteistyökumppanit tuovat esille.

Lupa haastattelun nauhoittamiseen ja käyttöön

Annan luvan nauhoittaa haastattelun äänitallenteelle. Tallennettua materiaalia käyttää ainoastaan haastattelija omassa opinnäytetyössään. Haastattelumateriaali on ehdottoman luottamuksellista ja haastateltavien henkilöllisyys ei tule esille missään vaiheessa opinnäytetyön tekemistä. Opinnäytetyön valmistuttua haastattelumateriaali hävitetään välittömästi.

Tämä sopimus on tehty kahtena kappaleena, joista yksi jää haastateltavalle ja yksi haastattelijalle.

haastateltava

nimenselvennös

haastattelija

nimenselvennös

päivämäärä ja paikka

Liite 4. Huoltajan suostumus alaikäisen haastattelulle

Alle 18-vuotiaan lapsen vanhemman suostumus lapsen haastatteluun

Työn tarkoitus:

Teen opinnäytetyötä Seinäjoen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden osastolla. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä Kuusiokuntien alueella. Haastattelujen avulla kerään tietoa siitä, miten yhteistyö on sujunut etsivän nuorisotyön kanssa ja mitä mahdollisia kehitysehdotuksia asiakkaat ja yhteistyökumppanit tuovat esille.

Lupa haastattelun nauhoittamiseen ja käyttöön

Annan luvan haastatella lastani. Haastattelu nauhoitetaan äänitallenteelle. Tallennettua materiaalia käyttää ainoastaan haastattelija omassa opinnäytetyössään. Haastattelumateriaali on ehdottoman luottamuksellista ja haastateltavien henkilöllisyys ei tule esille missään vaiheessa opinnäytetyön tekemistä. Opinnäytetyön valmistuttua haastattelumateriaali hävitetään välittömästi.

Tämä sopimus on tehty kahtena kappaleena, joista yksi jää vanhemmalle ja yksi haastattelijalle.

haastateltava

haastateltavan vanhempi

haastattelija

päivämäärä ja paikka

nimenselvennös

nimenselvennös

nimenselvennös